

3 RODNA GRUDA

marec 1966

revija Slovenske izseljske matice

Slika na naslovni strani:

Pletar

(Barvna fotografija Janez Korenčan)

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaajstkrat na leto. V poletnem času izideta dve številki skupno. Letna naročnina za prekmorske dežele je 5 USA dolarjev. Poština plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna ured. ZIMA VRŠCAJ. Ured. INA SLOKAN.

Grafično oblikovanje: Spela Kalin, Sašo Mächtig. Uredništvo in uprava: RODNA GRUDA, Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo. Za plačila iz inozemstva: devizni račun pri NB št. 502-61806-250-45; za dinarska plačila: 501-8-51. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

Belokranjske pisanice

Takole se delajo ribniške rejte

Izdellovalci rešet

Motiv iz Ribnice

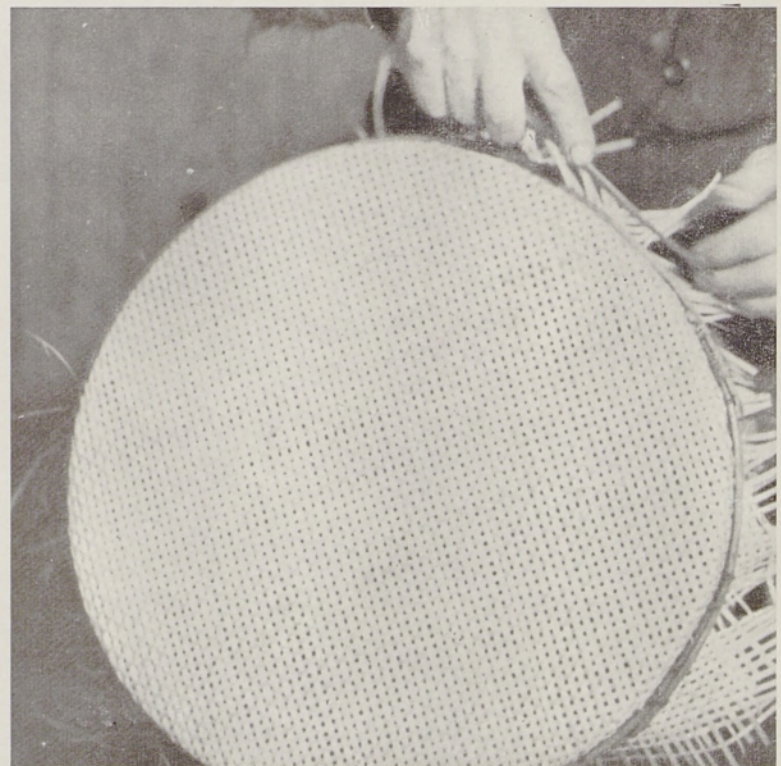
Ribničan

(Foto: M. Zaplatil)

*Od Ribnice do Rakitnice,
ne raste družga kot lejščevje,
smo lejščevje bral, rešeta narjal
po ribnšk šegi vrsk-vrsk.*

*Lepi so fantje Ribnšk,
še lepši so pa Rakitnšk,
pred cerkvijo stal, so se pretepal
za Micko Štempiharjevo.*

RODNA GRUDA

revija Slovenske izseljenske matice

Marec

XIII. leto

Št. 3

Vsebina

Jože Župančič: Utrinki in spominki o
domači obrti na Slovenskem

Petnajst let Slovenskega okteta

Sredi priprav za obiske rojakov

Letos na piknik v Ilirsko Bistrico

Zarja na poteh domovine

Turneja Glasbene matice

To so lepi spomini

Zanimivosti - novice

C. Š.: Slovenija v letu 1966

Litostroj v Indiji in Sudanu

Sporazum o zaposlovanju z Avstrijo
— potrjen

Svetovni izpit našega turizma

C. Š.: Razvoj pristanišča v Kopru

Kultura

Prešernov dan — slovenski narodni
praznik

Dolores Ivanchich Prešernova nagrajenka

Božidar Borko — 70-letnik

Nove knjige

Znameniti Jugoslovani na znamkah

Jana Milčinski: Naša pevka št. 1

Jože Prešeren: Pokaži, kaj znaš

Otroci berite

France Filipič: Pesem o mami

Črtomir Šinkovec: Uganka

Ljudska: Lisica kmetica

Naši po svetu

Vprašanja - odgovori

Pomenki

Ada Škerl: Ljubezni

Mate Dolenc: J'appelle toi, Barbara

Prežihov Voranc: Dobro jutro (v sloven-
ščini in španščini)

Neža Maurer: Kozolec

Slovenščina za vas — Slovene for you —
Esloveno para Vd.

IZLETI PO SLOVENIJI

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA V LJUBLJANI
in prometno turistično podjetje
»TRANSTURIST« V ŠKOFJI LOKI

pripravljata za letno sezono 1966 več izletov po Sloveniji in vabita vse rojake, ki bodo prišli letos na obisk, da se z udobnimi modernimi avtobusi »Transturista«, v prijetni družbi in s strokovnim vodičem popeljejo po lepih krajih Slovenije.

PO DOLENJSKI

od 26. junija do 4. julija

Vas zanimajo toplice po Dolenjskem, gradovi ob Krki, metropola Dolenjske, samostani, ki si jih bodo lahko ogledali le moški? Imate radi pristen cviček, dolenjske in belokranjske specialitete? Seveda! No, potem pa kar na devetdnevni izlet po Dolenjski! Takšna bo pot: iz Ljubljane na Turjak, Rašico, Velike Lašče, Ribnico, preko Kočevja in Dvora v Dolenjske Toplice, v Žužemberk in na Muljavo. Večji izlet iz Dolenjskih Toplic, kjer boste prebivali kar štiri dni, bo v Metliko in Vinomer, tu pa vas bodo povabili na belokranjsko pojedino. Ogleдали si boste tudi zanimivosti Novega mesta, obiskali Otočec in Čateške Toplice, naredili krajši izlet na grad Mokrice, v Kostanjevico, Šentjernej in samostan v Pleterjah. Preko Šmarjeških Toplic, Stične in Višnje gore se vrnete v Ljubljano, od tam pa se zadnji dan izleta odpeljete na tradicionalni izseljenski piknik.

Vse to boste prepotovali za 98,00 ZDA dolarjev — vračunani pa so vožnja, prenočišča in hrana.

PO ZELENI ŠTAJERSKI

od 11. do 18. julija

Na izletu po Štajerski boste obiskali tudi Prekmurje in preživeli več dni v Slatini Radenci in Rogaški Slatini. Iz Ljubljane boste odšli preko Trojan, skozi Vransko v Šempeter v Savinjski dolini, preko Zalca v Velenje, preko Vojnika, Slovenskih Konjic, Slovenske Bistrice in Hoč na zeleno Pohorje, kjer vas bodo postregli s pohorskimi specialitetami. Naslednjega dne so boste po ogledu Maribora odpeljali v Slatino Radenci. Iz Radenc bodo izleti v Kapelo, na poskušnjo vinske kapljice iz Kapelskih goric, dalje v Mursko Soboto, središče Prekmurja in v Ljutomer. V Jeruzalemu, sredi vinorodnih Slovenskih goric, bo poseben piknik. Obiskali boste še Ptuj, Štatenberg, nato pa odšli v Rogaško Slatino, kjer se boste odločili za izlet na grad Trakošan ali v Kumrovec. Na povratku v Ljubljano se boste ustavili še v Celju in končno na Trojanah, kjer vas bodo v prijaznem gostišču postregli z odličnimi krofi.

Cena izleta po Štajerski je 90,00 ZDA dolarjev.

PO PRIMORSKI IN GORENJSKI

od 4. do 9. julija

Kdo ni ponosen na biser Slovenije — Gorenjsko, koga ne zanima svobodno Slovensko Primorje, svetovno znana Postojnska jama? Vsakogar, in zato vsem toplo priporočamo tudi ta izlet, ki se bo začel na tradicionalnem izseljenskem pikniku. Odtod boste odpotovali v Postojno, si ogledali jamo in Predjamski grad, nato pa boste nadaljevali pot v Ankaran, od tod preko Kopra in Izole v Portorož in Piran. Vračali se boste preko Kopra, Kozine in Lokev in se ustavili v Lipici, nato pa boste potovali preko Sežane v Vipavo, Ajdovščino, Novo Gorico, preko Kanala, Tolmina, Kobarida, Bovca do Trente in končno preko alpskega prelaza Vršič v Kranjsko goro. Na Gorenjskem boste obiskali Gozd Martuljek, Mojstrano, Jesenice, Vrbo, Bled in Bohinj. Z vzpenjačo se boste povzpeli na Vogel, nato pa se boste preko Rovtarice odpeljali v Dražgoše na poseben piknik. Preko Železnikov in Selc v Selški dolini in Škofje Loke povratek v Ljubljano, kjer se boste lahko udeležili radijske oddaje za naše izseljence.

Cena izleta je 70,00 ZDA dolarjev.

Za navedene izlete se upoštevajo prijave, za katere bo do 15. aprila 1966 vplačana cena izleta na račun pri Narodni banki Kranj, številka 515-61806-250-521 »Transturist« Škofja Loka. — Prijavo pošljete lahko tudi Slovenski izseljenski matici, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. ali pa svojemu potovalnemu agentu.

UTRINKI IN SPOMINKI O DOMAČI OBRTI NA SLOVENSLEM

JOZE ZUPANČIČ

Kakih šestdeset let daleč mi sega spomin in se ustavi v Leskovcu na Krškem polju. Krško polje je veliko, pa ne toliko rodovitno, da bi preživelo vsa številna lačna usta. Zato so mnogi mladi, podjetni ljudje odhajali še za časa stare Avstrije v svet. Kot otrok sem bila priča, ko je iz vasi odhajalo kar ducat domačinov čez Veliko lužo. Tistih stricev in tet ni več med živimi, le — njihovi sinovi in hčere pa vnuki še živijo. Ali se spomnijo kdaj krajev njihovih staršev? Naj bi jih »Rodna gruda« spomnila na Krško polje in številne vasi, od koder so doma prvi izseljenci, ki so našli delo v ameriških rudnikih.

Kdor pa je ostal doma, se je moral tudi pehati za vinarček in kronico. Ljudje so iskali vsakega primernege postranskega zaslužka. Eni so barantali s konji in prašiči. Moj ded France Butkovič je bil sila podjeten in je kupoval slive, ki jih je po vseh vinorodnih rebrih leskovške okolice dovolj. Najemal je ljudi, da so češplje lupili, sušili in vlagali v škatlice. Prodajali so jih kot »prunele« v Trst. Dolenjski sliivarji so pri tem zaslužili vinarček, tuji trgovci, ki so prodajali posušene slive, vličnih škatlicah, kot specialiteto, po kateri so radi segali sladokusci po Evropi in Afriki, pa so zaslužili kar cel goldinarček. Moj ded je spletal sam lese, na njih smo sušili slive. Za nas otroke je bil to poseben čar, ko je kapljal iz sadežev sladek sok kakor mana, mi pa smo ležali pod lesami in lovili sladko opojne kaplje in jih — lizali...

Izdelovanje les iz navadnih viter, lupljenje in sušenje sliv, to je bilo moje prvo srečanje z domačo obrtjo. Slive so prinesle v leskovško vas marsikatero kronico. Fantje in dekleta, ki so pomagali pri »prunelah«, so vlagali denar v mošnjičke, da so

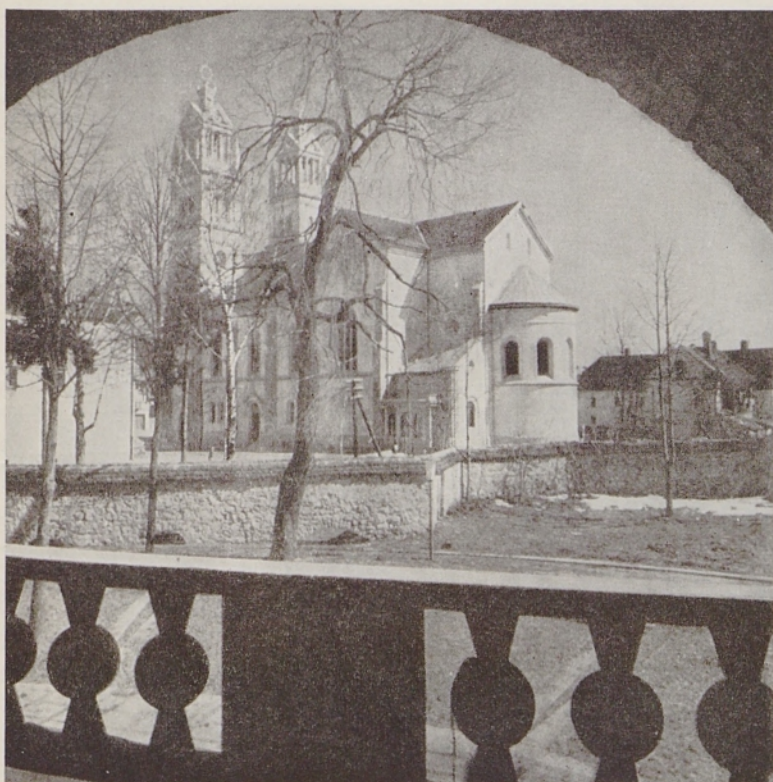
zbrali za pot v tujino, kamor so odhajali s trebuhom za kruhom. Le redki so se vrnili iz Amerike, domala vsi so ostali tam in zato je rod izseljencev s Krškega polja v ZDA številen in raztresen po vseh ameriških državah. Le pisma jih še povezujejo z domovino.

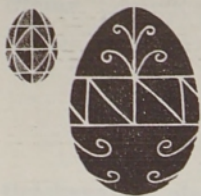
Današnjemu rodu s Krškega polja je boljše. Zdaj je v Krškem nekaj dimnikov, ki prinašajo zaslužek. Velika papirnica te pozdravlja ob prihodu na krško postajo. Mlajši rod naše družine ima danes kruh po pisarnah, v delavnicah; so obrtniki, tesarji in mehaniki, pa mizarji. Celo zobozdravnika premoremo in profesorico angleščine. Iz nekdanjih skromnih razmer, ki so vladale na Krškem polju, ima ta okoliš povsem novo podobo.

Od Ribnice do Rakitnice

Za Ribničana Urbana, krošnjarja ve prav gotovo vsak slovenski človek. Pa tudi ribniško himno, ki slavi izdelovalce žlic in rejt in druge ribniške suhe robe, poznamo doma in v tujini.

Za izdelovanje ribniške suhe robe je potreben les. Sprašujejo najbolj za lesko-

vino. Te je največ med Ribnico in Rakitnico. Še pesem poje o tej ribniški deželi in lesu, njeni glavni naravni zalogi.

»Od Ribnice do Rakitnice
raste samo leščovje...«

Zemlja okrog Ribnice pa tja do Kočevja je revna. Za obdelovanje je je premalo. Lesa pa je precej več. Zato cvete tu suhobarstvo. Ta domača obrt sega že v davne čase. Celo dunajski cesarji so Ribničanom potrjevali pravice za izdelovanje in trgovanje s suho robo. Najstarejša taka listina je bila podpisana leta 1492. Tudi dunajska cesarica Marija Terezija je dala Ribničanom posebne privilegije za opravljanje domače lesne obrti. To je bilo pred dobri mi dvesto leti (točno 1752). Dunajska cesarica je dovolila suhobarjem v Sodražici, da so uvedli poseben tržni dan za suho robo. Praviijo, da je prihajalo takrat v Sodražico toliko kupcev, da se je ta vas po številu kupcev merila s kupci, ki so prihajali tedaj s podeželja v Ljubljano. Tak gospodarski razcvet Sodražice in Ribnice in njihove suhe robe pa je šel na jetra pre-

bivalcem notranjskega mesta Loža. Zato so vložili proti cesaričinemu patentu protest.

Kljub notranjski jezi pa se je suhobarstvo v ribniški deželi in njenih okoliških vaseh ohranilo in napredovalo vse do danes. O tem sem se prepričal, ko sem pred leti obiskal ribniški festival in sta me stanovska tovariša in sošolca Janez in njegova žena Anka Debeljak vodila po raznih festivalskih zanimivostih. Tudi ribniški »pušeljc« sem si kupil. To je prav ličen turistični spominek in je na njem v majhnem prikazano domala vse, kar izdelujejo pridne ribniške roke v velikem. Kdo bi znal naštetih njihovo produkcijo? Kdor utegne, naj obiše tak ribniški festival in ne bo mu žal... Tedaj bo spoznal, da so Ribničani res duhoviti ljudje.

Košarice, peharčki...

»Vre, vre, vre... mi smo Ribnčanje!«

Sredi lanskega poletja je prišla na obisk teta Marička, ameriška teta Mary. Pripe-ljala se je iz Chicaga, tam je zaposlena v tovarni slamnikov. V tem mestu je precej takih tovarn. Pohvalila se je: »Včasih na-

redimo kak tako imeniten slamniki za premožno ameriško gospo, ki bi veljal kar celo našo mesečno plačo.«

V Moravški dolini so bili veseli Maričkinega obiska. Lepo so jo postregli. V vas je prišla prav ob žetvi in je kar prijela za srp in potem sedla k malici. Pa se je razvezila:

»Tole mi pa ni všeč, da postavljate kruh v polivinilasto košarico. To je izumetničena stvar.« Včasih smo izdelovali košarice, peharčke, krušnice in druge posode kar iz slame. Pšenična, še bolj pa ječmena slama, je za tako pletenje najbolj pri-pravna.

»S sestro Lizo sva pletli slamnate košarice že tedaj, ko sva hodili v šolo. Te umetnosti sva se naučili kar sami. Napravili sva žakeljček za vtikanje slame med vitre in tedaj sem že prvo zimo spletla 18 peharčkov. Menda imam še iz tistih časov spretno roko, da me chičaški slamnkarji dobro plačujejo,« se je pohvalila.

V Moravški dolini in po vaseh za Savo še danes pletejo slamnate kite za domžalske slamnkarje. Kitarji prodajajo svoje izdelke kar na komolce. Mladina in stari

- 1 Skafar iz Rašce pri Ribnici
 - 2 Obročje za sode dela
 - 3 Pozimij takole delajo zobotrebece
 - 4 V trgovini s spominki v Ribnici
- (Foto: M. Zaplatil)

ljudje si v zimskih mesecih prislužijo s slamo marsikak stotak, ki jim pride prav pozimi, pa tudi poleti.

Ribniški in kočevski okoliš se bahata z zaraslimi gozdovi, pod njimi so v bližini Kočevja skladi rjavega premoga. V terciarnih legah okrog Ribnice pa so ilovnate plasti. Takih ilovnatih plasti pa je dosti tudi po drugih krajih Slovenije. Zato so začeli že Iliri, za njimi pa Rimljani izdelovati lončene posode. Izdelava in uporaba lončenih posod, skledic, žar in drugih izdelkov je bila znak kulture in civilizacije. Skratka znak napredka!

Pri nas so znani ribniški in komendski lončarji. Tudi svojevrstna črna lončena posoda, zlasti črni piskri, ki jih izdelujejo v Filovcih v Prekmurju, imajo stalne odjemalce in dobro ceno. Še celo izvažajo jih.

Imenitna in slavna je ribniška lončarija. Od najmanjših izdelkov, tistih malih ličnih konjičkov, ki od zadaj piskajo, do velikih latvic in loncev.

Po prvi svetovni vojni sem služboval na šoli v Škofji Loki in pozneje v Poljanah nad Škofjo Loko. V zimskih mesecih sem rad zahajal v poljanske hiše, kjer so klek-

ljali stari in učili tudi mladino. Premnog moj šolarček je znal napraviti lepe umetnije na svojem klekljarskem punkeljčku. Na obiskih sem se tudi jaz poskusil s tem natančnim delom. Znal sem narediti ribico, pa še kakšno drugo figuro, ki so znane pri sestavi teh čipk.

Klekljanje je danes še vse bolj razvito in organizirano kakor je bilo svoje čase. Vem, da se je včasih moral poljanski trgovec Janez Dolinar s pletenimi košarami vozariti iz kraja v kraj po vsej Jugoslaviji, da je spravil svojo robo, izdelke pridnih poljanskih rok, v denar. Danes pa skrbe za odkup, prevzem in prodajo razna naša podjetja, čipkarske zadrage idr. Po vsem svetu slove tudi naše idrijske čipke. Klekljarice imajo zdaj svoje letne festivale in sestanke ter svoje čipkarske tečaje. Napredek gre v korak z novim časom.

Po vsem svetu nas poznajo

Izdelke domače obrti odkupuje slovensko trgovsko podjetje Dom, ki vzdržuje z

izdelovalci zveze prek odkupnih postaj in zadrug. Dom prodaja izdelke slovenske domače obrti po vsem svetu. Največ jih proda v zahodne dežele, predvsem v ZDA in Kanado. V zadnjih letih je podjetje Dom razširilo prodajno omrežje že na 25 dežel po svetu. Poleg tega ima trgovine tudi v vseh večjih krajih v Sloveniji, kjer je tudi med potrošniki največ inozemcev. Samo lani so izkupili s prodajo v domačih trgovinah 89 tisoč dolarjev, to pa le od kupcev, ki so plačevali s tujimi plačilnimi sredstvi. Seveda ta vsota ni dokončna, saj mnogi tuji kupci plačujejo z dinarji, zato domnevajo, da 60 odstotkov vseh izdelkov v domačih trgovinah Doma pokupijo tuji državljani. Kar se tiče celotne prodaje v preteklem letu, pri Domu menijo, čeprav lanskoletni računi še niso povsem urejeni, da bodo ustvarili blizu pet milijard 600 milijonov starih dinarjev prometa. Od tega odpade 35 odstotkov na izvoz. Predvideni izračuni kažejo, da so z izvozom lani ustvarili pri podjetju Dom nad 1 milijardo starih dinarjev dobička.

PETNAJST LET SLOVENSKEGA OKTETA

Naš znameniti, danes širom sveta znani slovenski oktet slavi letos svoj petnajsti rojstni dan. Prav toliko let ima kakor naša Slovenska izseljenska matica in je sploh vse od svojega rojstva najtesneje povezan z njo. Zato smo ob jubileju naprosili člana okteta, baritonista Toneta Kozlevčarja za kratko besedo o oktetu.

Na sliki v narodnih nošah Slovenski oktet na enem prvih nastopov za naše izseljence. Na drugi sliki: ko so se vračali z gostovanja med ameriškimi rojaki, so pevci zvedeli za smrt predsednika Kennedyja. Na ladji so mu priredili spominski koncert.

Jubilee of Slovenski oktet

Our known vocal chorus singers Slovenski oktet which was founded on the initiative of American Slovenes are celebrating their 15th anniversary this year. In these 15 years they visited a number of countries in three continents, and everywhere they achieved special recognitions. Besides Slovene national and artistic songs, Slovenski oktet sings also in 14 different languages. They have rehearsed 350 songs by heart. They intend to celebrate their jubilee in Cleveland among American Slovenes whom they are visiting this year.

Ko je pred petnajstimi leti delegacija Osvobodilne fronte iz Slovenije, v kateri so bili zdravnik dr. Franja Bidovec in književnik Drago Šega in Tone Seliškar, obiskala naše rojake v Ameriki, so jim ti zaupali željo, da bi hoteli doživeti dan, ko bi jih obiskali pevci, ki bi jim iz rodne domovine prinesli domačo pesem in tako spet povezali vse naše rojake z dragim starim krajem. To željo je Slovenska izseljenska matica sporočila takratnemu ministrstvu za prosveto in kulturo in predlagala, naj bi se ustanovil manjši pevski zbor, ki bi ponesel slovensko narodno pesem med naše rojake v ZDA.

Še isto leto je bilo poklicanih na avdicijo okrog 35 najboljših pevcev. Ko so jim sporočili, da bo iz njihovih vrst izbran oktet, ki bo ponesel našo pesem med rojake v Ameriko, je nervoznost dosegla višek. Avdicija je trajala od sedmih zvečer do pol ene ponoči. Ob zaključku je bil izbran oktet, ki ga je komisija sestavila iz naslednjih pevcev: operna pevec tenorista Gašper Dermota in Janez Lipušček, druga tenorja Marij Kogoj in Božo Grošelj, baritona Tone Kozlevčar in Roman Petrovčič, druga basa Artur Šulc in Tone Petrovčič.

V petnajstih letih svojega obstoja je Slovenski oktet naredil pot okrog in okrog sveta. Po večkrat je gostoval v Italiji, Avstriji, Franciji, Belgiji, Švici in Norveški. Peli so na Danskem, v Zah. Nemčiji, Češkoslovaški, Sovjetski zvezi, Kitajski, Švedski in ZDA. Za Slovenski oktet je izšel poseben bilten med evropskimi menažerji, ki so jih vedno še in še vabili na gostovanja. Program obsega skoraj same narodne pesmi, saj pojo poleg v domačem, še v štirinajstih jezikih. Na programu imajo na pamet naučenih okrog 350 pesmi.

V teku let so štiri pevce zamenjali drugi. Po smrti basista Arturja Šulca in zaradi bolezni upokojenih bratov Petrovčičev so njihova mesta zavzeli novi člani: baritonist prof. Andrej Štrukelj in basista prof. Marjan Štefančič in Dragiša Ognjanovič. Nedavno umrlega tenorja Janeza Lipuščka pa je zamenjal prvak ljubljanske opere tenorist Rudolf Franci.

Da je Slovenski oktet prebrodil v 15 letih svojega obstoja tudi številne težkoče in da je to danes po ocenah domačih in tujih kritikov naš najboljši ansambel, se imamo vsi člani Slovenskega okteta v prvi vrsti zahvaliti Slovenski izseljenski matici, ki nam je vseskozi nudila moralno in materialno pomoč. Posebej pa se še zahvaljujemo našim ameriškimi rojakom, ki so dali pobudo za ustanovitev našega okteta. Zato jim ob 15-letnici kličemo — na svidenje v letošnjem aprilu!

Sredi priprav za obiske rojakov

Slovenska izseljenska matica praznuje letos jubilej — 15. obletnico ustanovitve. Ta jubilej danes omenjamo le mimogrede. Več bomo povedali prihodnjič, ko bomo poročali o občnem zboru Slovenske izseljenske matice, ki je bil v petek 25. februarja ob veliki udeležbi javnih in kulturnih delavcev in predstavnikov izseljenskih matic drugih jugoslovanskih republik. Izvršni odbor je na svoji seji sprejel načrt dela in predlogov, katere je obravnaval občni zbor. Petnajstletno delo Slovenske izseljenske matice je bilo zelo plodno in mnogostransko ter je v zadnjih letih v svoj delokrog zajelo še številne nove naloge, predvsem v zvezi z našočasno na tujem zaposleno delovno silo.

Izredno razgibano je tudi delo podružnic matice, ki delujejo v raznih predelih Slovenije. Njihova dejavnost ni več le sezonska, tj. osredotočena le na sprejeme in prireditve za izseljence v času, ko nas vsako leto obišejo, temveč zelo uspešno in prizadevno rešujejo vse druge tekoče naloge v zvezi z izseljenci in delavci, ki so začasno zaposleni na tujem — o problemih, ki so najbolj živi na njihovem področju. Navajamo nekaj podatkov iz zanimivih poročil predstavnikov podružnic z nedavnega sestanka pri Slovenski izseljenski matici.

Pri vasi Krka na Dolenjskem (Foto: M. Zaplati)

1
Hotel Kras v Postojni
2
Motiv z gradu Borl pri Ptuj
3
V Rogaški Slatini
(Foto: M. Zaplatil)

1 2 3

V Trbovljah klub povratnikov

Trboveljska podružnica ima na svojem področju precejšnje število povratnikov. Da bi lažje zbrala, preučila in pomagala pri reševanju njihovih težav in zadreg v zvezi s stanovanji, pokojninami, zdravljenjem itd., je ustanovila Klub povratnikov. Ta klub je v preteklem letu zbral vse gradivo nerešenih problemov na področju trboveljske podružnice in jih preko komunalnega, republiškega oziroma zveznega zavoda za socialno zavarovanje v večini primerov tudi ugodno rešil. Odprtih je ostalo le nekaj tistih primerov, ki so po odločbah francosko-jugoslovanske konvencije v sedanji situaciji težko rešljivi. V zvezi s temi pa je podružnica že lani pripravila prve predloge za dopolnitev francosko-jugoslovanske konvencije, katere je proučila s predstavniki republiškega zavoda za socialno zavarovanje.

Te predloge je nato republiški zavod v celoti posredoval zveznemu sekretariatu za delo v Beogradu. Podružnica bo letos nadaljevala s proučevanjem konvencij. Vodstvo kluba povratnikov stalno spremlja vse dopolnitve in spremembe v zdravstvenem in pokojninskem zavarovanju v posameznih deželah, kjer so bili povratniki zaposleni ter o teh spremembah informira podružnico in člane kluba.

V letošnji sezoni bo trboveljska podružnica spet organizirala sprejem rojakov, ki pridejo na obisk, poskrbela bo za čim bogatejši kulturni program osrednje prireditve za evropske izseljence, ki bo zopet 11. avgusta, ker ta datum najbolj ustreza našim rojakom iz evropskih dežel, katerih je v tem mesecu največ na oddihu v domačih krajih.

Pred dvema leti je trboveljska občina na pobudo podružnice SIM navezala prijateljske stike s francoskim rudarskim središčem Sallauminesom, kjer delajo številni naši rudarji. Kasneje sta se pobratili še občini Zagorje in Hrastnik z občinama D'Avion ter Montigny-en-Gohelle. Te tople prijateljske stike bo še nadalje krepila s posredovanjem izmenjav obiskov kulturnih skupin in drugo.

Živi stiki s sezonskimi delavci v inozemstvu

Zelo razgibano je delo mursko-soboške podružnice. Lani je organizirala tri srečanja za izseljence, katerih se je udeležilo blizu 500 rojakov. Ker je na področju te podružnice precejšnje število prebivalstva na sezonskem delu v Avstriji in Nemčiji, so predstavniki podružnice lani obiskali delovišča v Avstriji in

Nemčiji, kjer delajo naši ljudje, da so se neposredno spoznali z njihovimi problemi. V zimskih mesecih, ko so sezonci doma, je podružnica v Pomurju in Prlekiji organizirala z njimi informativne razgovore, za katere je bilo živo zanimanje. Mursko-soboška podružnica je za naše delavce zaposlene v inozemstvu letos izdala žepni koledarček v 2500 izvodih, ki prinaša številne praktične nasvete, med temi tudi slovensko-nemški žepni besednjak.

Za rojake, ki nas letos obiščejo, bo podružnica pripravila več prireditev, med temi dve večji srečanja: prvega 22. julija, drugega pa v avgustu. Ob 25. obletnici vstaje jugoslovanskih narodov, ki jo letos praznujemo in ob 15-letnem jubileju izseljenske matice pripravlja podružnica tudi spominsko razstavo. Večji del gradiva za razstavo ima že zbranega. Podružnica pripravlja letos skupno s sindikati tudi nekaj kulturnih gostovanj med začasno zaposlenimi Slovenci v Avstriji.

Lani na Primorskem 146 rojakov iz 22 držav

Po nepopolnih podatkih podružnice iz Nove Gorice je lani obiskalo svojo rodno Primorsko 146 rojakov iz 22 držav.

Za letos ima podružnica v načrtu izpolnitve odbora, v katerega namerava pritegniti tudi predstavnike turističnega društva. Za zadnjo soboto v juliju spet pripravlja srečanje rojakov, ki bo letos kakor je predvideno, v gostišču Šterk v Ajševici pri Novi Gorici.

Tudi druge podružnice sredi priprav za sezono

Tudi po poročilih predstavnikov drugih podružnic smo videli, da živahno delajo in da so sredi priprav za sezono.

Kamniška podružnica ima za letos planirani dve prireditvi. Podrobnosti kakor tudi datum bodo še določili, odvisno je pač od tega, kdaj bo na področju te podružnice največ rojakov na obisku.

Podružnica v Postojni je lani predvsem sodelovala pri sprejemih rojakov, ki so se na izletih ali na potovanju v domovino ustavili v Postojni. Številni rojaki se iz prejšnjih let prav gotovo še dobro spominjajo lepih pesmi, ki jim jih je v pozdrav zapel priznani postojnski oktet.

LETOS NA PIKNIK V ILIRSKO BISTRICO

1
Motiv iz Ilirske Bistrice

2
V Kranjski gori

1 2

Vsako leto se 4. julija srečamo v drugem kraju na slovenskem izseljenskem pikniku. Lani smo bili v Grobljah pri Domžalah, letos bomo šli na drugo mesto: v Ilirsko Bistrico. Odločili smo se zanjo na željo nekaterih izseljencev, saj je znano, da jih je veliko prav iz teh krajev, pa tudi zato, ker nas kraji pod Snežnikom, Reška dolina, s svojimi lepotami kar sami vabijo. Oglejmo si na kratko Ilirsko Bistrico in njene zanimivosti:

Ilirska Bistrica je s sosednjim Trnovim mestna celota, ki ima okrog 4200 prebivalcev. Na griču med njima stoji trnovska cerkev s pokopališčem. Mesto je gospodarsko in kulturno središče doline Notranjske Reke. Urbanistični načrt mesta in okolice, ki je bil pred kratkim izpopolnjen, se počasi uresničuje. Skupno z načrtom bodočega razvoja mesta je bil upoštevan tudi razvoj celotne ilirskobistriške občine. Posebna komisija, ki je ta načrt sprejela, je upoštevala tudi predloge in pripombe občanov.

V Ilirski Bistrici in okolici se ljudje preživljajo večinoma z delom v gozdu, s predelavo in prodajo lesa oziroma lesnih izdelkov, z delom na polju itd. Kmetijstvo je na tem področju dokaj dobro razvito, predvsem živinoreja in perutninarstvo. V Ilirski Bistrici deluje že skoraj vsa leta po vojni tovarna LESONIT, ki izdeluje lesonitne, lesomal, lesomin in melamin plošče za uporabo v industriji in gospodinjstvu. Dobro pa se je uveljavila tudi tovarna organskih kislin.

V zadnjem času se uspešno razvija tudi turizem in gostinstvo. Ilirska Bistrica je izhodišče za izlete v lepo okolico: na Snežnik, Brkine in v Reško dolino, v samem mestu pa je hotel, plavalni bazen, na voljo so tudi zasebne turistične sobe idr. Na vrhu Snežnika je v poletnem času oskrbovan planinski dom, zelo primerni za oddih pa sta tudi planinski koči na Sviščakih. Na Snežnik je do višine 1572 m speljana tudi avtomobilska cesta.

1 Pevski zbor Glasbene matice s pokojnim dirigentom Antonom Šubljem

2 Pevski zbor Zarje

Zarja na poteh domovine

Pisali smo že, da se je naš najstarejši clevelandski pevski zbor Zarja odločil, da ob 50-letnici svojega društva priredi velik skupinski obisk Slovenije. V okviru tega obiska bo tudi petdnevni izlet po Gorenjski in Primorski, ki se bo začel dne 30. junija in zaključil 4. julija v Ilirski Bistrici na tradicionalnem izseljenskem pikniku, kjer bodo Zarjani tudi nastopili v kulturnem programu. Njihov nastop bo prav gotovo ena izmed najbolj privlačnih točk.

Saj je nekaj posebnega že to, da se je eden izmed najbolj znanih in najstarejših slovenskih pevskih zborov odločil, da bo v domovini slavil zlati jubilej svojega društva. S ponosom je sprejela rojstna dežela to odločitev in iskreno želimo, da bi se vsi udeleženci tega jubilejnega izleta med nami lepo imeli in odnesli res lepe spomine. Škoda, da ne bomo imeli priložnosti, da bi nam zapeli na koncertih — razen pevskega nastopa na pikniku. Na to našo željo smo prejeli pojasnilo, da prihaja Zarja k nam ob svojem zlatem jubileju predvsem na oddih.

Izlet Zarje, kakor tudi Glasbene matice in ostale izlete za rojake po domači deželi je s sodelovanjem Slovenske izseljenske matice letos pripravil znani potovalni urad Transturist iz Škofje Loke. Z uslugami tega urada bodo prav gotovo vsi zelo zadovoljni, saj bo storjeno vse za udobje in razvedrilo izletnikov.

Turneja Glasbene matice

Pevski zbor Glasbene matice iz Clevelanda nas obišče v začetku junija. Dne 8. junija bomo pevce pozdravili na ljubljanskem letališču v Brniku, že naslednji dan pa se bodo odpeljali z avtobusi na turnejo po domači deželi. S pevci pričakujemo večjo skupino rojakov, ki se jim bodo priključili kot izletniki.

Prva pot jih bo povedla v Rodico pri Domžalah, v rojstni kraj njihovega ustanovitelja in dirigenta pokojnega Antona Šublja. Pevci se bodo poklonili spominu nepozabnega učitelja. Pevci bodo iz Domžal nadaljevali pot v Trbovlje, kjer bodo zvečer priredili prvi koncert, izletniki pa se bodo odpeljali na Gorenjsko — na Bled in v Bohinj.

Zvečer dne 10. junija bo imela Glasbena matica koncert v železarskih Jesenicah. Naslednji dan se bodo pevci in izletniki preko Vršiča skozi Trento in Soško dolino odpeljali v Novo Go-

rico, kjer bo tretji koncertni nastop. Nato bo dne 12. junija pesem naših clevelandskih Slovencev zadonela med tržaškimi brati — v Slovenskem narodnem domu v Trstu. Naslednji koncert bo 13. junija v Kopru. Po obisku Pirana, Portoroža in Lipice se bo zbor preko Postojne vrnil v Ljubljano.

Dva dni si bodo pevci v Ljubljani oddahnili in odpočili, nato pa spet krenili na pot. Dne 17. junija bodo priredili koncert v zdravilišču Rogaška Slatina. Nato bodo 18. junija peli v središču Pomurja v Murški Soboti. Dne 19. junija bo koncert v Ptuj. Naslednji dan bodo obiskali Kumrovec, nato Čateške Toplice. Ta dan je namenjen oddihu, nato pa bo 21. junija pevski zbor Glasbene matice priredil koncert v Novem mestu, naslednji dan pa se bodo vrnil v naračje Ljubljane, kjer bo 22. junija zvečer zaključni nastop v letnem gledališču v Križankah.

Izletniki pa bodo 23. junija obiskali starodavno Škofjo Loko, kjer bo na Visokem v Poljanski dolini, nekdanji domačiji pisatelja Ivana Tavčarja, prirejen piknik za vesel in prijeten zaključek izleta.

To so lepi spomini

Naš prijatelj Tone Epih iz Šiške, nekdanji Clevelandčan, od leta 1959 pa naš pristni Ljubljčan, nas rad obišče na matici. Malo posedi, pipico prižge in pokramljamo, o tem in onem, kakor pač nanese. Dostikrat pri tem beseda in misel popotujeta daleč nazaj, skozi leta in širne dalje. Kako ne bi, saj je naš Tone preživel štiri desetletja in še čez med našimi v Clevelandu. To je bilo v času, ko je bila kultura v naši ameriški Ljubljani v najbolj polnem razcvetu in seveda tudi Tone je pri tem sodeloval. Kaj ne bi... Če listamo po starih letnikih Enakopravnosti in Prosvete, če pregledujemo programe prireditev Zarje, dramskega zbora Ivan Cankar in drugih, velikokrat naletimo na Toneta Epiha. Najraje je igral kaj veselega, njegova specialiteta so bili kupleti, ki jih je velikokrat tudi vsebinsko sam prirejal, pa tudi na flavto je velikokrat in rad igral.

Letos, ko pričakujemo obisk dveh najbolj znanih slovenskih pevskih zborov iz Clevelanda — zatega jubilanta Zarjo in Glasbeno matico, je razumljivo tudi naš Tone Epih ves nestrpen od pričakanja. Saj se bo srečal s tolikimi prijatelji.

»Katerih pevcev in igralcev se iz tistih časov največkrat spominjate?«

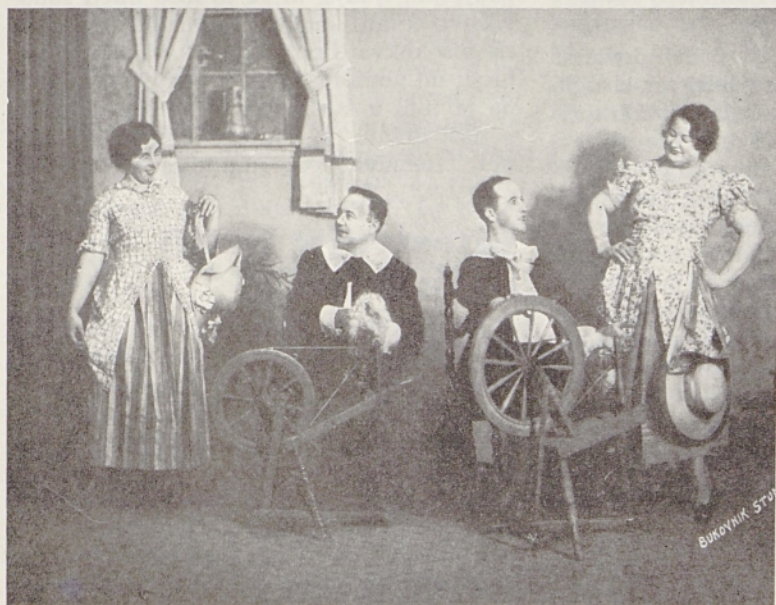
1
Samostojni pevski zbor Zarja. Prizor iz druge uprizoritve opere Marta. Na sliki: Mary Ivanush, Louis Belle, Frank Plut in Josephine Milavec-Skufca

2
Prizor iz Gorenjskega slavčka: Tončka Simčič v vlogi Minke (kleči), Josie Milavec v vlogi Majde (sedi)

»Oh, teh je pa dolga, dolga vrsta, da kar ne veš, kje bi začel. Mnogih ni več... če pa nanje pomisliš, so tako živi, kakor da si jih še včeraj gledal in poslušal. Kako sta zapela tenorist Belle in baritonist Plut. Kar zazvonilo je... Janez Lubi je imel čisto

Tone Epih se je nasmehnil, iztrkal pipico in se začel poslavljati. In ko je že odhajal, je še dodal: »Tako sem vesel, da letos pridejo ti naši pevci. Veliko si bomo imeli povedati, saj so spomini tako lepi...«

I. S.

žametast bas in brata John in Frank Kokalj, še in še bi lahko našteval. Pa dekleta, kakor škrjančki so žvrgolele. Sestre Milavčeve moram najprej omeniti: altistka Josie in sopranistka Mimi pa Vera, poročena Slejko, ki je bila dolgo vrsto let prav do smrti pianistka pri Samostojni Zarji in pozneje pri Glasbeni matici. Po materi so bila ta dekleta iz Velikih Lašč, med njihovimi sorodniki je tudi senator Frank Lauše. Neumorna, vsestransko nadarjena Mary Ivanush je bila krepak steber Zarje. Kot altistka je nastopila v številnih zahtevnih vlogah. Zraven je bila najtesnejša sodelavka svojemu soprogu Johnu, ki je kot pevovodja Zarje izredno razgibal njeno dejavnost: takrat je bil ustanovljen mešani pevski zbor in Zarja je začela redno prirejati koncerte, najprej enkrat na leto, nato pa dvakrat. Mary in John Ivanush sta ustvarila opero »Turjaška Rozamunda«, ki jo je Zarja uspešno izvajala leta 1928. Mary Ivanush je napisala besedilo, njen soprog ga je pa uglasbil.

Med najpomembnejšimi pevkami v tistih časih je bila tudi Tončka Simčičeva, »naša sinička«, kakor smo ji rekli. Pela je pri Zarji, Samostojni Zarji in nato pri Glasbeni matici. Pela je Marjetico v »Urhu, grofu Celjskem«, naslovno vlogo v »Gorenjskem slavčku«, v Flotovi operi »Marta« in drugih. Pridno je delala tudi pri Cankarju. Igrala je in režirala, organizirala in pisala članke, vodila slovensko šolo itd.

Še veliko bi jih lahko imenoval, tistih, ki so bili aktivni in tistih, ki so danes aktivni pri Zarji in Glasbeni matici. Dolgo bi lahko našteval in marsikaj lepega povedal — pa bi se zgodilo, da bi kaj pozabil, izpustil in to bi bilo krivično. Krivičen pa nočem biti...«

Razvoj Slovenije v letu 1966

Letos v Jugoslaviji in prav tako tudi v Sloveniji ne bo sprejet družbeni plan, kot je bila navada doslej, temveč bodo sprejeti srednjeročni družbeni plani za obdobje nekaj let. V sedanjem dinamičnem razvoju bo to bolj prožna oblika, ki bo hkrati podlaga za usklajevanje dolgoročnejšega razvoja. Zbrano je že potrebno gradivo o gospodarskih gibanjih v preteklem letu, ki zajema zlasti vpliv gospodarske reforme na gospodarstvo in nakazuje možnosti razvoja ter gospodarsko politiko Slovenije za leto 1966.

Prvi rezultati gospodarske reforme so ohrabrujoči, čeprav jo spremljajo nekateri pojavi, kot npr. manjše zaposlovanje, do česar je prišlo zaradi uvajanja sodobnejših delovnih metod, da bi se zmanjšali stroški proizvodnje. Vprašanje zaposlovanja pa bo treba rešiti z odpiranjem novih delovnih mest, saj so še precejšnje neizkoriščene možnosti zlasti v turizmu, gostinstvu, obrti in drugih uslužnostnih dejavnostih.

Velikega pomena je lansko zmanjšanje državnih dolgov in zboljšanje zunanjetrgovinske bilance. Tudi Slovenija je znatno povečala izvoz, kar za 21 %, sama industrija pa je izvozila procentualno še več. Uvoz pa je bil zmanjšan za 7 %.

Gospodarski krogi in planski strokovnjaki ocenjujejo, da bo mogoče letos povečati izvoz iz Slovenije še za 14 do 15 %. Treba bo tudi omejiti nekatere investicije, ker so prav te neredko povzročale nestabilnost cen. Gospodarske organizacije bodo morale voditi ustrezno politiko, da bi denar porabile za obratna sredstva in s tem za modernizacijo proizvodnje v sedanjih tovarnah in obratih, namesto da bi gradili nove.

Večja sredstva pa bomo v Sloveniji v letošnjem letu porabili za električne centrale, da bi zagotovili tovarnam in potrošnikom zadostne količine energije, saj predstavlja pravočasna dograditev teh objektov osnovo razvoja večine panog gospodarstva. Začeli bodo tudi modernizirati nekatere premogovnike, ki prav tako predstavljajo pomemben vir energije. Tudi graditvi železarn, zlasti jeseniške, bodo dali določeno prednost, tako da bi zagotavljale predelovalni industriji dovolj železa in jekla.

V preteklem letu je zaradi slabe letine prišlo do naraščanja cen povrtnine in sadja, ker sama proizvodnja še ni prilagojena potrebam trga. Pridelovanje sadja in povrtnin je preveč razdrobljeno in na majhnih površinah, zaradi več ali manj ročnega obdelovanja pa je drago in zastarelo.

Računajo tudi na večji priliv deviz iz turizma, tranzita, pristaniških ter drugih uslug. Glede turizma še vedno niso izkoriščene vse možnosti, ki jih ima Slovenija s svojimi izrednimi naravnimi lepotami. V letošnjem in v naslednjih letih pričakujemo povečanje turističnega prometa in hkrati deviznega priliva.

V celoti lahko ugotovimo, da je prišlo po gospodarski reformi v jugoslovanskem gospodarstvu in seveda tudi v slovenskem do nekaterih pomembnih premikov, ki bodo v naslednjih letih ugodno vplivali na stabilizacijo celotnega gospodarstva. S tem bomo pridobili tudi osnovo za nadaljnji napredek industrije, kmetijstva in drugih panog.

c. s.

Izbiramo nove direktorje

Zadnje čase se v Sloveniji in prav tako tudi v vsej Jugoslaviji veliko razpravlja o ponovni izvolitvi direktorjev, o reelekciji, zato spregovorimo nekaj besed o tem.

Po zakonskih določilih je potrebno vsaka štiri leta ponovno razpisati delovno mesto direktorja kake gospodarske organizacije. Prav tako je treba izpolniti tako obvezno ponovno izvolitev za vsa druga vodilna mesta, ki jih s svojim statutom določi vsaka delovna organizacija sama. Do aprila letošnjega leta je treba ponovno izvoliti ali zamenjati vse tiste direktorje, ki so na tem delovnem mestu že več let.

Razpisna komisija delovne organizacije mora objaviti natančen razpis delovnega mesta v dnevnem časopisju z natančnimi pogoji, ki so za to delovno mesto potrebni. Vsi, ki se na ta razpis javijo, morajo prijaviti priložiti dokazila, da izpolnjujejo zahtevane pogoje in dodati tudi potrebna dokazila, da izpolnjujejo zahtevane pogoje in dodati dokazila o praksi. Razpisna komisija predlaga zatem delavskemu svetu najprimernejšega kandidata.

Tako poteka v skladu z obstoječimi predpisi izvolitev novih direktorjev. Dodamo

naj samo še to, da so potrebni pogoji v resnici zelo zahtevni predvsem glede zahtevane predizobrazbe in prakse, saj se je neredko dogajalo, da so bili na vodilnih delovnih mestih v delovnih organizacijah, podjetjih, ljudje, ki za to niso imeli zadovoljive kvalifikacije. Na drugi strani pa so visokokvalificirani strokovnjaki težko prišli do vodilnih mest v podjetjih. Vse to pa je tudi v zvezi z gospodarsko reformo v naši državi, ki zahteva bolj načrtno in bolj intenzivno gospodarjenje v podjetjih.

J. P.

Litostroj v Indiji in Sudanu

»Litostroj« iz Ljubljane je skupno s podjetji Djuro Djaković iz Slavonskega Broda in Rade Končar iz Zagreba dobavil kompletno opremo za tovarno cementa v indijskem mestu Cherrapunja. Razen pogodbe za dobavo celotne opreme, ki jo je sklenila Ingra z indijskim investitorjem The Assam Cement Ltd., je bil dogovorjen tudi nadzor nad montažo in nadzor pri spuščanju tovarne v obratovanje. Pogodba je predvidela 8 strokovnjakov, ki jih Litostroj postopoma pošilja na gradbišče v skladu z napredovanjem montaže.

Tovarna cementa v Cherrapunji bo proizvajala 250 ton cementa dnevno. Pri projektiranju tovarne pa je bil izbran posebni mokri tehnološki postopek, ki ga je narekovalo izredno vlažno podnebje v tej deželi.

Pred kratkim je odpotovala v Sudan prva skupina litostrojских montažnih strokovnjakov, ki bodo nadzirali montažo opreme za novo cementarno »Rabak« pri mestu Kosti ob Belem Nilu. Cementarna »Rabak« je doslej največja cementarna, ki jo gradijo jugoslovanska podjetja za tujeja investitorja. To je že tretji tak objekt, razlika je le ta, da je prvi dve cementarni Jugoslavija dobavila samo strojno in elektro opremo, pri cementarni »Rabak« pa gre za kompleten jugoslovanski inženiring. Kapaciteta te cementarne je 100.000 ton cementa letno. Gradnjo je prevzelo podjetje »Tehnika« iz Zagreba, skupna teža opreme pa znaša 3500 ton, od tega je dobavil Litostroj 1300 ton. Montaža bo trajala približno enajst mesecev, pričetek poskusnega obratovanja pa bo zgodaj spomladi 1967.

SPORAZUM O ZAPOSLOVANJU Z AVSTRIJO POTRJEN

Mame »Bržokovec« ni več

V Gojačevem pri Črničah — Vipavska dolina — je decembra lani umrla 84-letna Frančiška Batagelj, rojena Cotič. Pokojnica je v zakonu imela 15 otrok. Od teh je še 10 živih. Sinovi Vinko, Polde in Viktor živijo v Argentini, Mirko, Avgust in Oskar doma, hčerka Ivanka je pred leti umrla v Argentini, v Libanonu živi Helena, v Avstraliji Jožefa, Marija in Albina pa v Italiji. Vsi njeni otroci so bili vzgojeni v naprednem duhu. V NOV so štirje sinovi aktivno sodelovali. Starejši sin Franc je pred leti podlegel za posledicami vojne. Vinko je v Argentini dobro poznan kot družbeno-prosvetni delavec, saj je večletni predsednik slovenskega podpornega društva Villa Devoto. Mirko Ličen

Antonu Kukovici v spomin

V torek dne 1. februarja 1966 so se člani izseljenske matice, podružnica Kočevje in kočevski rudarji poslednjič poslovili od svojega dolgoletnega člana Antona Kukovice, ki je umrl v 70. letu svojega življenja.

Anton Kukovica je bil član tiste slovenske generacije, ki je morala v cvetu svojih mladostnih moči zapustiti svojo rodno zemljo in iti v tujino na delo, da se je lahko preživela. Bil je v prvi svetovni vojni. Po končani vojni se je zaposlil na rudniku v Zagorju. Leta 1924 je odšel v Francijo, kjer je bil vse do leta 1947, ko se je spet vrnil v osvobojeno domovino in se zaposlil na rudniku v Kočevju. Aktivno je sodeloval pri obnovi porušenega Kočevja, skupno s kočevskimi rudarji. Bil je član delavskih in ostalih organizacij, kakor tudi Slovenske izseljenske matice od njene ustanovitve. P. S.

Novice iz športa

Na olimpijski skakalnici v Cortini, Italija, je bilo 6. febr. tekmovanje v smučarskih skokih, ki se ga je udeležilo 22 skakalcev iz petih evropskih držav: Italije, Francije, Avstrije, Poljske in Jugoslavije. Zmagal je Italijan Aimoni, Jugoslovčan Pečar pa je bil v končnem plasmaju drugi. Naš drugi predstavnik na tem tekmovanju, Eržen pa je zasedel 16. mesto.

Na evropskem prvenstvu v kegljanju na ledu, ki je bilo letos v Davosu v Švici, so Jugoslovani dosegli presenetljiv uspeh. V moštvenem tekmovanju je bila jeseniška ekipa med 21 ekipami druga in je torej osvojila srebrno medaljo. V bližanju in zbujanju pa je med posamezniki zasedel tretje mesto Piber z Bleda in tako dobil bronasto odličje.

Success of Our Sportsmen

In Slovene Ski-jumping Championship held this year, Peter Eržen a 25 year Ljubljana born won, leading in style and length of jumps. The day before the jumping competitions, he achieved yet another big success, he graduated at the Electrical Engineering faculty in Ljubljana.

In the European ice-ninepins Championship which was held at Davos in Switzerland this year, the Jesenice team came second out of the contesting 21 teams and they won the silver medal. Piber from Bled won the 3rd place among the individual competitors.

At the Kongsberg-trophy competition where 6 Alpine countries participated the Yugoslav ski-jumpers were among the successful performers. The best were the youth, where a sixteen year old Branko Dolhar achieved the first place, but in team placing Yugoslavia came second.

In the international running-competition in West Germany the Yugoslav proved very well, for among the members Seljak and Kobentar emerged excellently in the 13th and 15th places, but among the youth, the young Dornik occupied the second place.

Ob zaključku redakcije smo prejeli vest, da je zvezni izvršni svet 26. februarja ratificiral sporazum med Jugoslavijo in Avstrijo o ureditvi zaposlovanja jugoslovanskih delavcev v Avstriji in konvencijo obeh dežel o socialnem zavarovanju.

Sporazum med drugim predvideva, da se bodo Jugoslovani lahko zaposlovali v Avstriji, če dobe od jugoslovanske službe za zaposlovanje ustrezna priporočila za delo. Na podlagi tega dokumenta jim bodo pristojni avstrijski organi izdali potrebno dovoljenje za delo in bivanje.

Za uresničevanje sporazuma bosta delala zvezni urad za zaposlovanje in avstrijsko jugoslovanska komisija, katere sedež bo pri zveznem uradu v Beogradu.

Podrobnejšo obrazložitev sporazuma kakor tudi konvencije o socialnem zavarovanju prinašamo v Priročniku za Jugoslovane zaposlene v tujini, ki je priložen tej številki naše revije.

Zanimanje tujih turističnih agencij za našo obalo

Samo lani so občinske skupščine v Pulju, Poreču, Rovinju in Umagu dobile preko tisoč prošenj iz inozemstva za gradnjo weekend hišic, avtocampov in celo večjih turističnih naselij. Turistično društvo iz Francije bi želelo zgraditi v bližini Pulja celo turistično naselje. Italijani žele zgraditi weekend hiše v Fašani pri Pulju, Nemci in Avstrijci se zanimajo za Poreč, Umag in Rovinj. Program investicij za takšne turistične objekte so tuji turisti že izdelali in kolikor ti niso v nasprotju z že sprejetimi urbanističnimi načrti ter domačimi turističnimi centri, jih bodo uresničili.

Hotel Lucija v Portorožu je nedavno sklenil pogodbo z neko turistično agencijo iz Švice, ki bo najela kredit v višini 90.000 švicarskih frankov za gradnjo depandanse v Luciji. Švicarska družba bo najela kredit za podjetje Lucija po zelo ugodnih pogojih, saj je rok vračanja 20 let. To je prvi primer takšne pogodbe med nekim gostinskim podjetjem v Sloveniji in tujo turistično družbo. Depandanso bodo začeli v kratkem graditi. Zgradba bo imela 50 ležišč. Prve goste pa bo sprejela že letos 1. junija.

Svetovni izpit našega turizma

Ko zaključujemo to številko, je Slovenija sredi zadnjih mrzličnih priprav za svetovno prvenstvo v hokeju na ledu. Po dosedanjih podatkih pričakujemo okrog 15.000 gostov iz tujine, da o številu domačih udeležencev ne govorimo. Le to naj povemo, da so samo v Ljubljani že v prvih dneh prodali okrog 150.000 vstopnic za prireditve, ki jih bodo obiskali gostje iz vseh naših republik, šolske ekskurzije, itd. Udeleženci bodo imeli posebne popuste v železniškem in mestnem prometu itd. Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu odseva iz izložb vseh ljubljanskih trgovin, ki so

izredno okusno in lepo urejene. Pripravljenih je tudi dovolj lepih raznovrstnih spominkov, tiskane bodo posebne znamke itd.

Turistično podjetje Kompas v Ljubljani je od prireditvenega odbora prevzelo turistično organizacijo te mednarodne športne prireditve. Seveda to ni lahko in enostavno delo. Podjetje je prek svojih predstavnikov doma in v inozemstvu ter centralne recepcijske pisarne, ki so jo ustanovili nalašč za Hokej 66, razdelilo delo na več krogov. Prvi geografski krog obsega dežele, ki so po športni plati zainteresirane za svetovno prvenstvo. Drugi geografski krog pa je zajel naša bližnja in daljna turistična področja, iz katerih je pričakovati največ turistov (Avstrija,

1
Naša mlada pevka popevk Berta Ambrož je s slovensko popevko Pesem brez besed, ki jo je uglasbil Mojmir Sepe, zastopala Jugoslavijo v Luksemburgu na tekmovanju za najboljšo evropsko popevko

2-3
Dve sliki naše športne hale Tivoli

1 2

3

Italija, Švica itd.). V tretjem in zadnjem krogu pa so domači gostje. Tudi glede prenočitvenih zmogljivosti so razdelili Slovenijo na več območij: v prvega, v katerem je Ljubljana, ki ima za turiste pripravljenih 3200 hotelskih prenočišč, 3300 privatnih sob in 1700 ležišč v internatih.

Turistično podjetje Kompas je skupaj z nekaterimi velikimi ljubljanskimi gostinskimi podjetji in časopisom Ljubljanski dnevnik v času hokeja pripravilo zanimivo turistično atrakcijo — veliko slovensko kmečko ohcet s 100 udeleženci. Ta akcija je segla daleč na Švedsko, kjer je prevzel pokroviteljstvo popularni časopis Expressen iz Stockholma. Na poziv tega časopisa se je javilo 300 parov, ki se žele med hokejskim prvenstvom v Ljubljani poročiti

po starih slovenskih šegah. Naši in švedski turistični predstavniki, ki sodelujejo v žiriji, so izbrali dva mlada švedska športnika 23-letno Berit Jakobsson in 24-letnega Evert Jakobsa. V času, ko to pišemo, slovenski par še ni bil izbran. Zato bomo več o tem kakor tudi o samem svetovnem prvenstvu v hokeju poročali prihodnjič, in objavili tudi slike.

Razvoj pristanišča v Kopru

Ko je bila po drugi svetovni vojni oziroma po londonskem sporazumu 33 km dolga obala od Debelega rtiča do izliva reke Dragonje v Jadran priključena k Sloveniji oziroma Jugoslaviji, je bil Koper malo, starinsko mestece. Ob obali je v poletnem času križarilo nekaj čolnov in jadrnic, ceste v notranjost Slovenije prek kraške planote so bile silno ozke, vijugaste in prašne.

Ker je bilo pričakovati hitro povečanje prometa v koprskem pristanišču, je bilo treba usposobiti povezavo z zaledjem, to je z osrednjo Slovenijo ter razmisliti o pristanišču, ki bi zagotavljalo mednarodni pomorski promet. Hkrati je bilo potrebno zagotoviti tudi ladjevje, ki bo poneslo ali pripeljalo blago iz koprskega in drugih pristanišč. Tako se je porodilo podjetje za pomorski prevoz »Splošna plovba«, na drugi strani pa pričelo usposabljanje za pomorski promet koprsko pristanišče. S tem namenom so zgradili operativno obalo za ladje oceanske plovbe. Luške naprave so od prvih pričetkov gradnje povečavali in širili, tako da zdaj obsegajo okoli 750 metrov operativne obale. V nekaj letih je bilo zgrajenih skoraj 40.000 m² zaprtih in nekaj več kot 50.000 m² odprtih skladišč.

Pristanišče nima neposredne železniške povezave z notranjostjo, temveč se poslužuje kombiniranega cestno-železniškega transporta s tem, da pretovarjajo s tovarnjakov blago na postaji Kozina, oddaljeni okoli 30 km od Kopra. Luko so v zadnjem času še posebej usposobili za manipuliranje hitro pokvarljivega blaga, kakršno je južno sadje, zelenjava itd. Opremljena je namreč z ustreznimi posebnimi napravami in skladišči za zmrzovanje.

Od skromnega prometa 61.000 ton v letu 1959 se je promet postopoma dvigal na 770.000 ton v lanskem letu. Pri tem je znašal tranzit iz zalednih držav oziroma vanje 213.000 ton.

Za letošnje leto ne predvidevajo povečanja prometa, ker to ne dopuščajo sedanjne zmogljivosti kamionskih prevozov. To bo mogoče doseči, ko bo dograjena koprška proga, ki jo gradijo do Prešnice, sicer ne v hitrem tempu, vendar pa je bilo opravljenih kakih 50 % zemeljskih del. Kolikor bodo zagotovljena finančna sred-

stva, bo mogoče železnico dograditi do leta 1967. Tedaj lahko pričakujemo naglo povečanje luškega prometa v Kopru, čeprav je v neposredni bližini Trst, največje jugoslovansko pristanišče Reka, pa prav tako ni daleč od Kopra. c.s.

»Man and his World« Exhibition in 1967

At the invitation of the Canadian Government, Yugoslavia will take part in the World Exhibition in Montreal from April 28th to October 27th, 1967. The theme of this exhibition is »Man and his World«. On an area of 2000 square metres, Yugoslavia will present her natural wealth, agriculture, manufacturing industries, nu-

ZANIMIVOSTI NOVICE

clear institutes and the application of nuclear technology in the economy, and products for which there is the market in North America.

Svetovna razstava leta 1967

Jugoslavija se bo na povabilo kanadske vlade udeležila svetovne razstave, ki bo od 28. aprila do 27. oktobra leta 1967 v Montrealu. Osnovna tema razstave bo »Človek in njegov svet«. Na površini 2000 m² bo razstavila svoje narodne dobrine, kmetijstvo, industrijo, nuklearne inštitute, uporabo jedrske energije v gospodarstvu, posebno pa še proizvode, ki so zanimivi za severnoameriško tržišče.

Prešernov dan

slovenski narodni praznik

1	Josip Vidmar		
2	Dr. France Stele		
3	Duša Počkajeva	1	2
4	Prof. inž. arh. Ivan Vurnik	3	4

Vsa Slovenija je tudi letos počastila Prešernov dan — slovenski kulturni praznik. V vseh večjih in manjših krajih Slovenije so pripravili najrazličnejše prireditve — likovne razstave, koncerte, gledališke predstave. Osrednja proslava pa je bila v Ljubljani, kjer so na slovesni akademiji, ki so ji prisostvovali mnogi ugledni kulturni, politični in javni delavci, podelili Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Nagrajenci so:

Josip Vidmar, ki je dobil nagrado ob izidu knjige »Misli«. Ta knjiga je izbor Vidmarjeve bogate ocenjevalne in esejistične dejavnosti ter izbran pregled njegovega dolgoletnega dela. Obenem pa daje knjiga »Misli« kritičen prikaz vsega, kar se je v dobi štiridesetih let dogajalo pri nas v literaturi in našem kulturnem življenju.

Dr. France Stele, umetnostni zgodovinar, ki je s svojim delom razkril, ohranil in približal našo likovno preteklost in sedanjost. Pomemben je tudi v svetovnem merilu, saj je našo umetnost povezal z razvojem umetnosti v Evropi.

Prof. ing. arh. Ivan Vurnik je bil nagrajen za svoj prispevek k razvoju slovenske arhitekture. Začetki njegovega dela sežejo v dobo po prvi svetovni vojni, ko se je trudil doseči novo nacionalno arhitekturo. V Ljubljani in drugod po Sloveniji je ustvaril vrsto značilnih del. Štejemo ga za začetnika modernega urbanizma pri nas.

Duša Počkajeva, gledališka igralka, je bila nagrajena za svoj umetniški in gleda-

liški delež v letu 1965. Odrski liki in podobe, ki jih je ustvarila v preteklem letu, so ji prinesli priznanja domače in tuje gledališke kritike in jo uvrstile v visoki evropski igralski zbor.

Nagrade Prešernovega sklada so prejeli: pisatelj Ignac Koprivec za roman »Pot ne pelje v dolino«, kipar Janez Boljka za kiparsko delo in za spomenik talcem na ljubljanskem pokopališču, Janez Lenassi za plastiko na spomeniku NOB v Ilirski Bistrici, slikar Bogdan Meško za grafična dela, dalje so bili nagrajeni režiser Žarko Petan, klarinetist Miha Gunzek, članica ljubljanske opere Zlata Ognjanović, glasbeni urednik RTV Ljubljana Borut Loparnik, urbanist Tone Bitenc, filmski režiser Jože Pogačnik, urednica Milena Ogorelec

in karikaturist Božo Kos ter industrijski oblikovalec Davorin Savnik.

Rektor ljubljanske univerze je slovesno razdelil Prešernove nagrade 87 študentom. Na posebnih svečanostih je prejelo Prešernove nagrade v Ljubljani še pet študentov za glasbo in en študent akademije za likovno umetnost.

Narodna in univerzitetna knjižnica je priredila za kulturni praznik razstavo pod naslovom »Prešernova pesem v svetu«, ki je prikazala številne izdaje Prešernovih pesmi od najstarejše v prilogi v »Ilirisches Blatt« iz l. 1833, do najnovejše bibliofilske izdaje njegovega rokopisa poezij, ki je izšla letos. Med prevodi Prešernovih poezij so bile tri angleške izdaje, tri nemške, tri ruske, in poljska.

Dolores Ivanchich Prešernova nagradjenka

Naša ameriška rojakinja Dolores Ivanchich, doma iz Milwaukeeja, Wis., ki se kot študentka Slovenske izseljenske matice izpopolnjuje v petju na Akademiji za glasbo v Ljubljani, je prejela Prešernovo nagrado, ki jo Akademija podeljuje vsako leto svojim najboljšim študentom. Dolores je bila nagrajena za svoje nastope v okviru te glasbene ustanove, posebno za nastop na turneji po Češkoslovaški, potem za nastope na RTV Ljubljana in drugod. V obrazložitvi nagrade so poudarili, da je v času študija v Ljubljani veliko napredovala ter si pridobila presenetljivo glasbeno znanje. Nagrajenska je sodelovala tudi z ansamblom naših rojakov The Pittsburgh Junior Tamburitzans na njikovi turneji po Jugoslaviji, kjer je veliko prispevala k uspehu turneje. Sedaj pripravlja svoj podiplomski koncert, ki ga bo imela v dvorani Slovenske filharmonije v aprilu. Po zaključku študija, jeseni, se bo vrnila v Združene države, kjer se name-rava posvetiti profesorskemu poklicu, njena največja želja pa je sodelovati v operi. Rada bi se posvetila predvsem glasbi slovanskih narodov.

Želimo ji še veliko uspehov pri njenem bodočem delu, ob Prešernovi nagradi pa — naše iskrene čestitke.

Uredništvo

Božidar Borko — 70-letnik

Znani slovenski književnik, prevajalec in publicist Božidar Borko je prve dni februarja praznoval svojo sedemdesetletnico. Ob tej priliki mu je generalni konzul ČSSR iz Zagreba Josef Pavliček izročil visoko češkoslovaško odlikovanje — zlato medaljo I. stopnje z lento in diplomom. Odlikovanje je pisatelju Borku podelilo češkoslovaško združenje za mednarodne odnose v Pragi na predlog Zveze češkoslovaških književnikov. Božidar Borko spada med najboljše poznavalce češkega jezika in literature v Jugoslaviji in že več kot 45 let piše članke, študije in eseje o češkem kulturnem življenju ter prevaja dela češke literature.

Božidar Borko je tudi dober poznavalec slovenske književnosti. V svojih člankih v dnevnem časopisju in v različnih revijah opozarja in obvešča bralce o odmevih slo-

venske književnosti v svetu, po drugi strani pa skrbi, da bi se slovenska književnost vse bolj uveljavila v tujih prevodih.

¹
V Sloveniji študira in se strokovno usposablja precej tujih študentov, ki večkrat prirede tudi kulturne in zabavne prireditve. Slika je s čajanke s kulturnim programom, ki so jo priredili v Kranju pakistanski študentje. Čajanke sta se udeležila tudi pakistanski veleposlanik v Jugoslaviji Nawabzađ Mohamed Ali Khan z ženo

²
Božidar Borko sprejema češkoslovaško odlikovanje

1

2

Novе knjige

Cankarjeva dramatika zajema snov iz resničnega slovenskega življenja na prelomu našega stoletja in pomeni mejnik v razvoju in najvišji vzpon slovenske dramske umetnosti. V založbi Mladinske knjige (zbirka Kondor) je izšel prvič v zgoščen in neokrnjeni obliki izbor Cankarjevih dram pod naslovom STIRI DRAME: Za narodov blagor, Kralj na Betajnovi, Pohujšanje v dolini šentflorjanski in Hlapci. Izdajo bogatijo poleg Cankarjevega avtoportreta še slike z najrazličnejših uprizoritev vseh štirih del.

V isti zbirki so izšle PESMI Dragotina Ketteja, pesnika slovenske Moderne. Pesmi je izbral in uredil ter napisal spremno besedo France Koblar.

V zbirki Zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev, ki jo izdaja Državna založba Slovenije, je izšlo ZBRANO DELO Josipa Jurčiča — druga knjiga, ki vsebuje nekaj njegovih znanih del: Tihotapec, Juriј Kobila, Dva prijatelja, Spomini starega Slovencea itd., in pa ZBRANO DELO Lovra Kuharja — Prežihovega Voranca — osma knjiga s tretjim delom Jamnice, Kmečko dramo, Skrivno bralnico in dodatkom. V zbirki Klasje iste založbe sta izšla ponatisa dveh romanov slovenskega klasika Janka Kersnika Agitator in Ciklamente ter Jurčičev Deseti brat. Te knjige so poceni in zato dostopne vsakemu bralcu.

Državna založba Slovenije je izdala tudi najnovejši roman Ignaca Koprivca POT NE PELJE V DOLINO, ki opisuje poveljno kmečko življenje v Slovenskih goricah in se snovno navezuje na avtorjevo prejšnjo knjigo Hiša pod vrhom. V novem romanu je zajel pisatelj leta naše neposredne preteklosti, zarisal je prepričljivo podobo družbenih sprememb na vasi ter preko posameznih človeških usod opozoril na tragične momente in zmote, ki so to dogajanje spremljali. Okrog te osnovne zgodbe je nanizana še vrsta vzporednih pripovedi, v katerih pisatelj razgrne pred nami podobo celotne vasi in osvetli žive probleme poveljnega kmečkega življenja.

Iste snovi — težave in problemi poveljnega kmečkega življenja — se je lotil tudi pisatelj

Pavle Zidar v svojem romanu SVETI PAVEL, ki je v opremi Janeza Vidica izšel pri mariborski založbi Obzorja. Knjiga je pisana živo in sodobno, v narečno pobarvanem jeziku in po svoji umetniški prepričljivosti in izpovedni resničnosti sodi med najboljša dela, ki so bila po vojni napisana na to témo.

V založbi Obzorja je izšla šesta knjiga izbranih spisov Antona Ingoliča CLOVEK NA MEJI.

Mariborska založba skrbi tudi za mlade in najmlajše bralce. V zadnjem času so izšle kar tri knjige slovenskih avtorjev: ALENKA IN ZVEZDICA, ki jo je spisal Oskar Hudales, ilustriral in opremil pa Janez Vidic, Marjana Marina mladinska povest KRASEN CIRKUS z ilustracijami Štefana Planinca in pa vesela zgodba Leopolda Suhadolčana POTOVANJE SLONA JUMBA in nekaj drugih krajših zgodbic.

V zbirki »Čebelica«, ki jo izdaja založba Mladinska knjiga, so izšle PARTIZANSKE

KULTURA KULTURA KULTURA

BRANISLAV NUŠIĆ
1864 1938

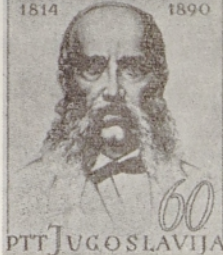
Na znamkah vam predstavljamo nekaj znamenitih Jugoslovancev

Slika na strani 85: akademski slikar Božidar Jakac pri izdelavi osnutkov za znamke

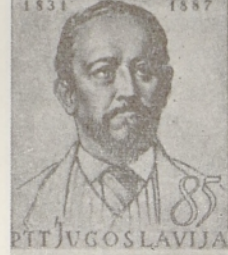
ANTUN GUSTAV MATOŠ
1873 1914

IVAN MAŽURANIĆ
1814 1890

FRAN LEVSTIK
1831 1887

JOSIF PANČIĆ
1814 1888

PESMI, ki jih zbral partizanski glasbenik Janez Bitenc. V knjižici je na kratko predstavil devet skladateljev iz partizanskih časov in devet njihovih, otrokom namenjenih, skladbic z notami in besedilom.

Mladinska pisateljica Branka Jurca pa je za otroke napisala šaljivo zgodnico MIŠKO POLENO IN NJEGOV OGNJENI KRST, ki jo je izdala založba Borec. To je zgodnica o majhnem partizanskem kurirju, ki je bil tako majhen, da ni zmoget kurirske naloge, pa je za kupom drv zaspal. Skupaj z lepimi ilustracijami Marjance Jemčeve bo knjižica primerno berilo za najmlajše bralce.

Za mlade učenjake pa je založba Mladinske knjige v zbirki Priroda in ljudje izdala poljudno znanstveno delo MLADI KEMIČ. Knjigo je spisal profesor Maks Prezelj v želji, da bi mladini pomagal pri učenju kemije — vede, brez katere si ne moremo zamisliti sodobne industrije, gospodarstva in današnje ter jutrišnje civilizacije.

V želji, da bi z naravnimi, zgodovinskimi, kulturnimi in drugimi znamenitostmi in lepotami Slovenije seznanili čim več domačih in tujih turistov, ki potujejo po naši deželi, je začel Konservatorski zavod Slovenije v sodelovanju z založbo Mladinska knjiga izdajati »Zbirko kulturnih in naravnih spomenikov Slovenije«. Doslej je izšlo pet zveščic v žepnega formata, ki obdelujejo pot takih znamenitosti: Triglavski narodni park, Rog — spomenik slovenske narodnoosvobodilne borbe, Vrbo s Prešernovo rojstno hišo ter cerkvijo sv. Marka, zgodovinsko mesto Ptuj in Škocjanske jame. Tako smo končno dobili zbirko kulturno zgodovinskih in pokrajinskih vodnikov za široko in praktično vsakdanjo rabo v slovenščini in v tujejezičnih inačicah.

Cankarjeva založba je dala na knjižni trg prve štiri zvezke nove zbirke, ki nosi naslov »Mala knjižnica za starše«. Zbirka ima dolgoročen program in v njenem okviru bo izšlo letno po šest zvezkov. V njih bodo obdelana vsa najvažnejša poglavja in vprašanja o vzgoji otroka od rojstva do zrelosti. Ta zbirka je zelo pomembna novost in jo bodo mnogi starši z veseljem sprejeli. Do zdaj so izšli zvezki: Jan Makarovič: OTROK PRED IZBIRO POKLICA, Jože Valentinčič: KAKO POMAGAMO OTROKU PRI UČENJU, dr. Milica Bergant-Vinko Skalar: MOJ OTROK NA KRIVI POTI in Slavica Pogačnik-Toličič: VZGOJA OTROKA K ČISTOČI V PRVIH LETIH. J. M.

Znameniti Jugoslovani na znamkah

Skupnost jugoslovanskih pošt je izdala že več serij znamk, ki predstavljajo znamenite jugoslovanske može. Danes vam bomo spregovorili o dveh izmed teh serij, katere je likovno oblikoval znani slovenski akademski slikar Božidar Jakac.

Lani ob 29. novembru je izšla serija 6 znamk. Na znamkah so upodobljeni:

Branislav Nušić (1864—1938), največji srbski pisec komedij, avtor številnih socialnih in zgodovinskih dram, satiričnih zgodb, potopisov, spominov in humorističnih romanov. Njegov lik je upodobljen na znamki za 30 dinarjev.

Anton Gustav Matoš (1873—1914) hrvatski novinar in književnik, ki si je veliko prizadeval za jugoslovansko kulturno sodelovanje. Njegovemu spominu je posvečena znamka za 50 dinarjev.

Ivan Mažuranić (1814—1890), hrvatski pesnik in politik. Njegovo največje delo je pesnitev »Smrt Smail-Age Čengića«. Predstavlja ga znamka za 60 dinarjev.

Fran Levstik (1831—1887) slovenski književnik in jezikoslovec, ki je utrdil mnenje, naj temelji knjižni jezik na ljudski govoric. Njegova najbolj znana povest je »Martin Krpan z Vrha«, ki je prevedena v številne jezike. Levstikov lik je upodobljen na znamki za 85 dinarjev.

Josip Pančić (1814—1888), srbski znanstvenik in naravoslovec na znamki za 200 dinarjev.

Dimitrije Tucović (1881—1914), srbski politik, eden pobudnikov, glavnih organizatorjev in vodij srbske socialdemokratske stranke, je upodobljen na znamki za 500 dinarjev.

Druga serija, ki vam jo danes predstavljamo, obsega 5 znamk. Tiskana je bila

v Beogradu in je izšla 3. decembra 1957. Na znamkah so upodobljeni:

Simon Gregorčič (1844—1906), znani slovenski pesnik. Naš »goriški slavček«, ki je vsem Slovencem doma in na tujem tako znan, da ga ni treba še posebej predstavljati. Njegov lik je na znamki za 15 din.

Anton Tomaž Linhart (1756—1795), prvi slovenski dramatik je upodobljen na znamki za 30 dinarjev.

Na znamki za 50 dinarjev je **Oton Kučera** (1857—1931), pomembni hrvatski znanstvenik, ki se je zlasti uveljavil kot fizik. Srbskemu komponistu **Stevanu Mokranjcu** (1856—1914) je posvečena znamka za 70 dinarjev. Na znamki za 100 dinarjev pa je upodobljen srbski komediograf **Sterija Popović** (1806—1856), ustanovitelj prvega srbskega gledališča.

Great Men of the Post

Celebrated figures of Yugoslav literature, science, painting and cultural life in general are commemorated by a new set of six stamps issued by the Yugoslav Post Office on November 29th last year.

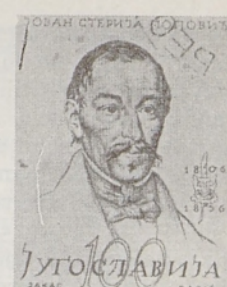
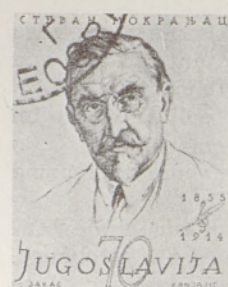
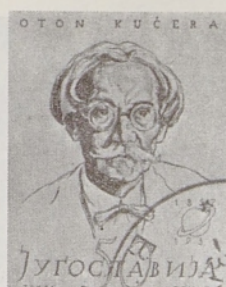
This set, designed by Božidar Jakac, professor at the Academy of Arts in Ljubljana, and printed in the Mint in Belgrade, presents the following personalities:

Branislav Nušić (1864—1938), the celebrated author of comedies, social and historical dramas, satirical short stories, travel books, memoirs and a comic novel. Nušić appears on the 30-dinar stamp.

Anton Gustav Matoš (1873—1914), the Croatian writer, who was a great ambassador of Yugoslav cultural cooperation. Matoš is commemorated by the 50-dinar stamp.

Ivan Mažuranić (1814—1890), poet and politician, is best remembered as a writer for his epic poem "The Death of Smail-

KULTURA KULTURA KULTURA

Aga Čengić". His portrait appears on the 60-dinar stamp.

Fran Levstik (1831—1887), the Slovenian writer and philologist, who advocated the principle that the speech of the people should be the basis of the literary language. Levstik, who is best known for the story "Martin Krpan", appears on the 85-dinar stamp.

Josip Pančić, (1814—1888), first president of the Serbian Academy of Science and a member of the Yugoslav Academy of Arts and Sciences in Zagreb. His portrait appears on the 200-dinar stamp.

Dimitrije Tucović (1881—1914), was one of the founders and main organizers of the Serbian Social Democratic Party. He is commemorated on the 500-dinar stamp.

The second set of five stamps on this theme was issued on December 3rd, 1957.

Simon Gregorčič (1844—1906), the well-known Slovene poet, is shown on the 15-dinar stamp. Gregorčič was a priest whose inner conflicts and bitterness found expression in the pessimistic tones of his lyrics. He wrote of the position of the subject Slovene nation.

Anton-Tomaž Linhart (1756—1795), the Slovene writer whose portrait appears on the 30-dinar stamp, played a notable role in raising the level of Slovene education and literature.

Oton Kučera (1857—1931), seen on the 50-dinar stamp, was a well-known Croatian physicist who also studied mathematics and astronomy.

Stevan Mokranjac (1855—1914), commemorated on the 70-dinar stamp, was an outstanding Serbian composer.

Jovan Sterija Popović (1806—1856), the comedy playwright, seen on the 100-dinar stamp, was a Serbian Minister of Culture and founder of the first Belgrade theatre.

Kdo ne pozna njenega toplega, vedrega glasu? Poslušamo jo v radiu, gledamo na televizijskih zaslonih, vrtimo njene plošče. Dan za dnem nas razveseljuje s svojim petjem, o njej sami pa vemo le malo. Zato smo jo v odmoru med dvema nastopoma zaprosili, naj nam pove kaj o sebi.

»Kaj naj povem?« se je smehljaje brnila. »Saj moje življenje ni nič posebnega. Mlada dekleta morda res sanjajo, da je moje življenje ena sama vesela in radostna pesem. Pa ni vselej tako. Tudi za petje popevk se je treba pridno učiti — peti sem se učila štiri leta — in pridno delati. Kajti popevke se neprestano menjavajo; poslušalci želijo vedno novih in novih pesmi, pa tudi način izvajanja se neprestano spreminja.«

Seveda pa je pevki potreben talent in veselje do petja. Tega je imela Marjana dovolj. Peti je začela že kot študentka — študirala je germanistiko — in je nastopala na študentovskih zabavah. Tam jo je slišal dirigent in skladatelj Bojan Adamič in jo pripeljal v radio. Iz radia do televizije pa je bil le še korak.

Na radiu poje že deseto leto. To je za pevko popevk lep jubilej.

»In vaša najljubša popevka?«

»Sepetova Poletna noč.«

Ob njej je Deržajeva dosegla nov vzpon in največji uspeh.

»Rada pojem slovenske popevke,« je povedala, »in se veselim, če jim pomagam do uspeha. Razen Poletne noči mi je zelo ljub Robežnikov Orion in Adamičev Zlati sin, pa še katera druga. Od tujin pa imam najraje italijanske in ameriške popevke.«

Marjane Deržajeve pa ne poznamo samo pri nas. Po dvakrat je gostovala v Sovjetski zvezi in na Poljskem, pela je na Madžarskem, v Egiptu, Belgiji, Zahodni Nemčiji, Avstriji, Monacu, Češkoslovaški, Italiji in Švici. V Rusiji je nastopila tudi na televiziji. Leta 1957, ko je bil tam svetovni festival mladine in študentov, je posnela tudi ploščo, ki je šla izvrstno v prodajo. Prodali so je nad 100.000 izvodov.

Njene plošče so zelo priljubljene tudi pri nas. Posnela je že deset samostojnih plošč in pa deset mešanih plošč, kjer poleg nje pojejo še drugi jugoslovanski pevci.

»Rada pojem povsod, kjer me ljudje radi poslušajo. Kadar pojem v tujini, pa sem še posebej vesela, če poslušalce obenem z mojim petjem navduši tudi slovenska po-

pevka. Zelo rada se spominjam nastopa v Švici, kjer sem sodelovala na mednarodni prireditvi Glasba ne pozna meja. Na tem koncertu se zvrstijo najljubše popevke Evrope in ga prenaša osem najvažnejših evropskih radijskih postaj. V Luganu sem pela Sepetovo Poletno noč in Adamičovo priredbo ciganske pesmi Čaj Šukarija. Obe sta imeli zelo velik uspeh in tega sem bila zares vesela.«

...Dvorana, v kateri teče razgovor, se počasi polni. Prihajajo poslušalci, stari in mladi, občudovalci njenega petja. Zato v naglici le še eno vprašanje:

»Vaši bodoči načrti?«

»Spomladi najprej nastop na prireditvi Slovenska popevka 1966, nato pa gostovanje na Češkoslovaškem, kjer bom pela na praški televiziji in posnela ploščo.«

Potem še nagel stisk roke in hvala za razgovor. In že je odhitela za oder, skromna, preprosta kot kdorkoli izmed nas.

A ko bo stopila na oder in se bo oglasila s svojim toplim, vedrim glasom, bo pred nami spet naša Marjana Deržaj — prva dama slovenske popevke.

Skoraj ni na svetu človeka, ki bi se ne bavil s kakim konjičkom. Rečemo mu, s tujo besedo, ki pa se je pri nas že skoraj udomačila, tudi hobby. Nekdo zbira znamke, drugi škatlice od vžigalic, tretji najraje prebira knjige, oni se spet ukvarja samo s športom, ta počenja »za hobby« spet kaj drugega. Ene vrste konjiček je tudi — nastopiti pred javnostjo. To željo imajo predvsem ljudje, ki se ukvarjajo s petjem, igranjem raznih instrumentov ali drugimi podobnimi dejavnostmi. Skoraj vsi si na tihem želijo, da bi nekaj lahko pred pred javnostjo pokazali, kaj znajo.

Naši amaterji pojo

Začelo se je leta 1952, ko so se na Radiu Ljubljana odločili, da poiščejo način, kako bi pomagali ljudem, ki imajo veselje do javnega nastopanja, pa nimajo za to možnosti. Zavedali so se tudi, da je to način, kako bi si pridobili mladih, talentiranih ljudi, ki bi kasneje nastopali v njihovem rednem programu. Začeli so z oddajo »Naši amaterji pojo«, ki so jo izvedli šestkrat. Tu so nastopali samo pevci in morda prav zaradi tega ta oddaja ni bila izvedena večkrat, saj je bilo zanimanje za nastope veliko tudi med drugimi amaterji. Prijavljale so se razne folklorne skupine, instrumentalni ansambl in drugi. Na eni od teh prvih oddaj je nastopila tudi Marjana Deržaj, ki je pela Vilharjevo »Nezakonsko mater«. To je bil odločilen nastop za njeno kariero, saj ji je Radio omogočil, da se je izpopolnila in danes — po več kot 10 letih nastopanja — jo lahko smatramo za najuspešnejšo slovensko pevko zabavne glasbe.

Za tem so oddajo preimenovali in dve leti nadaljevali pod naslovom »Neznani talenti«. Na nastope so vabili že amaterje vseh zvrsti: glasbenike, recitatorje, mlade literate in druge. Oddaja je bila nekaj časa že javno, v dvorani Slovenske filharmonije, prenašali pa so jo prek radia. Skupno je bilo okrog 15 oddaj.

50 nastopajočih na avdicijah

Po nekajletnem premoru, leta 1956, je Radio Ljubljana spet nadaljeval z javnimi oddajami za talentirane amaterje. Tokrat že pod naslovom, ki se je obdržal vse do danes — »Pokaži, kaj znaš«. Posebna ekipa

1 4

2 5

3 6

Mezzosopranistka Ruža Pospiš iz Varaždina, ki je danes priznana operna pevka in trenutno gostuje v newyorški Metropolitan operi, je tudi začela v ljubljanski oddaji Pokaži kaj znaš

Poslušalci izbirajo najboljše

Flavtist Janez Petrač iz Raven

Trio Blumauer iz Ljubljane

Ob zaključku oddaje

Fantje treh dolin so navdušili z domačimi vižami

R KULTURA KULTURA KULTURA

je potovala po Sloveniji, kasneje tudi po delu Hrvaške, obiskala je skoraj vse večje in manjše kraje, in prirejala avdicije, na katerih je izbirala najboljše, ki so potem nastopili v Ljubljani. Ljudje so se prijavljali kar množično. Na nekaterih avdicijah je nastopilo tudi po 50 in več »neznanih talentov«. Pevci, instrumentalisti, pesniki in drugi so sami prihajali, da bi radijska komisija ocenila njihovo delo. Hoteli so nastopiti. Neredko jim je zadoščeval že nastop na avdiciji, prišli so iz sebe, svoje delo so nekomu pokazali. Ekipa Radia Ljubljana je ocenjevala, izbirala najboljše. Pogosto se ni bilo lahko odločiti. Morali so ocenjevati samo kvaliteto, vsega truda, vseh prizadevanj nastopajočih ni bilo mogoče oceniti. Pogosto se je dogajalo, da so ljudje prihajali na avdicije tudi po več ur daleč, v slabem vremenu, samo da bi nastopili, da bi še nekomu pokazali, kaj zmorejo, kaj znajo. Pred leti je prišla na avdicijo v Ljutomeru kmečka ženica, ki je hotela prebrati edino pesem, ki jo je napisala v življenju. Hodila je dve uri daleč. Pesem je napisala že med vojno, ko je bila v taborišču. Vsa leta jo je nosila s seboj, morala jo je nekomu povedati.

V Idriji se je javil na avdicijo preprost fant, ki je prišel s Črnega vrha, 3 ure daleč, s svojo harmoniko. V Vipavi je 70-letni možak povedal svojo pesem stoje na glavi, da je poslušalce prisilil, da ga poslušajo do konca.

Kdo bi preštel tudi vse narodno-zabavne ansamble, ki so nastopali pred radijsko komisijo. Skoraj v vsaki vasi je tak mali orkester, s katerim imajo veselje vaščani, ob katerem se ob nedeljah zasučejo. V teh malih ansamblih pa se pogosto skrivajo pravi ljudski umetniki.

Med najpriljubljenejšimi oddajami

Na eni od oddaj »Pokaži, kaj znaš« je 1. 1958 nastopila tudi **Ruža Pospiš** iz Varaždina, ki je kot priznana operna solistka prav te dni odpotovala na gostovanje v Metropolitan opero v New York. Tudi skoraj vsi naši pevci zabavne glasbe so prvič nastopili na teh oddajah: **Ivanka Kraševc**, **Matija Cerar**, **Franc Babič** in drugi. Popevke je pela tudi **Špela Rozin**, ki nastopa danes kot filmska igralka ve-

činoma v Italiji. V triu orglic je nastopil **Andrej Blumauer** — danes zabava s svojim orkestrom slovenske rojake v Ameriki. **Franjo Petrušanec** je danes član zagrebške opere. **Boris Šurbek** in **Janez Petrač** sta člana simfoničnega orkestra RTV Ljubljana.

Janez Petrač iz Raven na Koroškem je prišel na avdicijo, da bi zapel popevko. Šele kasneje se je odkrilo, da igra tudi flavto, s katero je potem navdušil radij-

ske komisijo na avdiciji, kasneje na oddaji v Ljubljani pa je z južnoameriško skladbo »Tico tico« navdušil strokovno žirijo in gledalce. Radio mu je omogočil nadaljnje glasbeno šolanje.

Tudi v letošnji sezoni bo skupno 10 radijskih oddaj »Pokaži, kaj znaš«, ki jih prenaša tudi televizija. Zmagovalci z vseh desetih oddaj bodo nastopili na zaključnem večeru najboljših. Te oddaje so med najpriljubljenejšimi oddajami našega radia.

OTROCI BERITE

LJUBI OTROCI!

V MARCU SE BODO ZVRSTILI VAŽNI DOGODKI. NAJPREJ BOMO GOSTILI ŠPORTNIKE-HOKEJISTE Z VSEGA SVETA. ZELO SE BOMO POTRUDILI, DA BO NAŠIM GOSTOM ČIM LEPŠE PRI NAS. OBENEM PA SI TUDI ŽELIMO, DA BI SE NAŠI DOMAČI ŠPORTNIKI NA TEM PRVENSTVU ČIM BOLJ IZKAZALI.

POTEM BOMO DOČAKALI POMLAD. VZCVETELE BODO PRVE POMLADNE ROŽE, VZBRSTELO BO PRVO POPJE. VSE TO BOMO POKLONILI LJUBIM MAMAM, KI V TEM MESECU SLAVIJO SVOJ PRAZNIK.

V VAŠEM IN V SVOJEM IMENU POZDRAVLJAM VSE MAME TEGA SVETA IN JIM ŽELIM MNOGO, MNOGO SREČE!

Vaš Mihec

CRTOMIR ŠINKOVEC

UGANKA

NI PADALO,
SAMO KROV,
KO V DEŽJU GREŠ
Z NJIM DOMOV.

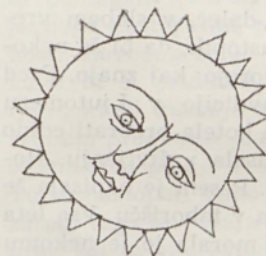

(DEŽNIK)

POMLAD

PRIŠLA JE, PRIŠLA ZELENA POMLAD,
DEKLETA ZAČELE SO ROŽICE BRAT,
SO ROŽICE BRALE IN PELE TAKO:
»KAKO JE NA SVETU LEPO!«

Ljudska

FRANCE FILIPIČ

PESEM O MAMI

MAMA NASTAVI ROKO,
ZVEZDA JI SEDE NA DLAN.

MAMA NASTAVI ROKO,
SONCE JI SEDE NA DLAN.

MAMA NASTAVI ROKO,
SREČA JI SEDE NA DLAN.

MAMA MED SVOJE OTROKE TRI
ZVEZDO, SONCE, SREČO RAZDELI.

LISICA KMETICA

LJUDSKA: LISICA, VOLK IN RAK SO NAJELI STARO
NJIVO. TEDAJ JE REKLA LISICA:

»AJME, BOTRČKA, BOLNA SEM. SKOP-
LJITA VIDVA, JAZ BOM PA OPLELA.«

»PRAV, BOTRICA, MIDVA BOVA SKO-
PALA, OPLELA BOŠ PA TI.«

KO JE BIL ČAS PLETI, SE JE IZGOVORILA,
DA JO KLIČEJO NA SODNIJO. »OPLEVITA
VIDVA, JAZ BOM PA OBRALA.« IN KO JE
PRIŠEL ČAS ZA OBIRANJE, SE SPET NI DO-
BRO POČUTILA. »POMAGAJTA MI, VIDVA
OBERITA, JAZ BOM PA RAZDELILA.«

IN LISICA JE NAREDILA TRI KUPČKE:
ENEGA RAKU, ENEGA VOLKU IN ENEGA
SEBI. TEDAJ JE REKLA: »JAZ IMAM PRE-
MALO. KAJ ZDAJ? V GOZDU NABERIMO
DRV IN JIH ZAŽGIMO. KDOR BO SKOČIL
DLJE ČEZ OGENJ BO VSE NJEGOVO.«

ZAKURILI SO. VOLK JE SKOČIL PRVI,
NAD OGNJEM SE MU JE VNEL REP. RAK
SE JE SKRIVAJ OPRIJEL LISIČJEGA REPA.
LISICA JE VZDIGNILA REP VISOKO IN SKO-
ČILA. SREČNO JE PRISTALA NA DRUGI
STRANI IN POKLICALA RAKA: »NUJTE, BO-
TRČEK, SKOČITE ŠE VI.«

»O, BOTRICA, JAZ SEM ŽE TU!«

OZRLA SE JE ZA GLASOM. RAK JE BIL
RES SKOČIL DLJE OD NJE IN TAKO ZMA-
GAL.

BENEŠKA SLOVENIJA

■ Vedno manj nas je

V lanskem letu je občina Rezija izgubila kar 174 občanov. To se pravi, da je 22 družin zaklenilo vežna vrata in se naselilo v inozemstvu ali kje drugod v Italiji. Sedaj nas je v Reziji samo še 2374 prebivalcev, medtem ko nas je bilo ob ljudskem štetju 1. 1951 še 3350.

Rezija je bila nekoč ena tistih občin, katere prebivalstvo se je najbolj počasi krčilo, ker je imela vedno velik naravni prirastek. Sedaj tudi tega ni več, saj umre več ljudi kot pa se jih rodi.

M.

■ Folklorni pevski zbor

V Podbonescu so nedavno ustanovili folklorni pevski zbor, pri katerem sodeluje skupina domačih fantov in deklet. Prvi nastop so imeli na Višarjah. Peli so znane domače hribovske pesmi in želi lep uspeh.

M.

Pokojni Alojzij Kastelic
iz Francije

FRANCIJA

■ Alojza Kastelica ni več

V aprilu 1961 smo pokopali dobrega rojaka Alojzija Kastelica, ki mu je zdravje uničila silikoza. Nedavno pa je v smrt omahnil njegov sin, ki ga je dal šolati, ker je želel, da bi bilo njegovo življenje lažje, kot je bilo očetovo. Postal je kmetijski inženir. Leta 1964 je s svojo materjo obiskal rojstni kraj svojih staršev. Lepote Jugoslavije so ga navdušile in še je nameraval priti. Bil je v ponos in veselje svoji materi, saj je bil marljiv in dober ter neumorno delaven. A nesreča je tako hitro uničila njegovo mlado življenje. Lani v decembru je po desetih dneh huđega trpljenja — po težki avtomobilski nesreči podlegel. Doživel je komaj 29 let. Kako je bil priljubljen, je bilo očitno na njegovem pogrebu. Za njim žaluje mati in sestra z družino.

■ Zahvala

V imenu svoje družine se najlepše zahvaljujem vsem, ki so v tako lepem številu spremili na zadnji poti mojega nepozabnega sina

Alojzija Kastelica

in mu poklonili toliko krasnega cvetja. Najlepše se vam zahvaljuje njegova mama Alojzija Kastelic, Barwin Nord.

■ Občni zbor »Sava«

Društvo Sava v Merlebachu je imelo dne 9. januarja svoj redni letni občni zbor, na katerem so se pogovorili o delu v preteklem letu in o prihodnjih nalogah. Ponovno so izvolili sedanji odbor. Predsednik je ostal Ciril Černigoj.

■ Obisk pri izseljencih

Jugoslovanski generalni konzul v Parizu Hinko Lotrič in pooblašeni minister v veleposlaništvu Tihomir Popovič sta obiskala naše izseljence in novo priseljene delavce, ki so zaposleni na področju Lilla, Arasa in Lensa. Generalni konzul Lotrič je ob tej priložnosti govoril s predstavniki krajevnih oblasti o življenjskih in delovnih pogojih naših državljanov in izseljencev in o uveljavljanju pogodb, ki sta jih Jugoslavija in Francija nedavno sklenili o delovni sili.

■ Družabni večer

Pri našem društvu Bratstvo in jedinstvo je vse po starem. Kar nas je »ta starih« se trudimo in mučimo, da obdržimo naš čoln. Imamo tudi precej novih v okolici Donai in Sin le Noble, ki so se nam s svojo lepo zastavo pridružili.

Dne 30. januarja smo imeli naš vsakoletni družabni večer, katerega se je udeležil tudi naš novi generalni konzul Lotrič iz Pariza. Pripeljal je s seboj folklorno skupino naših študentov iz Pariza, ki nas je zelo zabavala s svojo godbo in narodnimi plesi.

Justin Cebul, Lievin

BELGIJA

■ Rudnike bodo zaprli

Že nad deset let so naši rudniki pasivni, ker njihovi lastniki, razne družbe, gledajo le na svoj dobiček, ne pa za modernizacijo rudnikov. Zato so letos sklenili, da bodo šest rudnikov zaprli. Rudnik Zwartberg zaenkrat še ni zaprt, vendar se bo to zgodilo v enem letu. Pri tem so si nekateri posamezniki dobro napolnili lastne žepe, z nižjimi uslužbenci in delavci so pa hoteli kar na hitro opraviti. Ti pa so jim odgovorili s stavko. Kakor so tudi listi poročali, je med stavko prišlo do izgredov med stavkujočimi in žandarmerijo. Pri tem je bilo nekaj smrtnih žrtev in precej ranjenih. K sreči med žrtvami ni bilo naših rojakov. Ko bodo zaprli rudnike, jih bo pa precej izmed njih resno prizadetih, posebno starejših, ki so se nalezli jamske bolezni silikoze. Te bodo po vsej verjetnosti predčasno upokojili ter s tem materialno prizadeli, ker nimajo polne delovne dobe in tako tudi ne pravice do polne pokojnine. Mlajši se bodo pa morali zaposliti po tovarnah, katerih je kar dosti v tujakšnji okolici. Treba bo spet začeti »na novo«. Kdor je zdrav in delaven, se mu ni treba bati, saj smo Slovenci povsod znani kot dobri delavci.

Z.

SLOVENSKA SKUPNOST v Genku priredi
v soboto 16. aprila ob 5. popoldne veseloigro

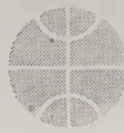
Vdova Rošlinka

v dvorani Kulacs, Stalenstraat v Waterscheiu
Pridite, prijetno se boste zabavali in od srca nasmejali!

KANADA

■ Pozdravi kluba Jadran

Iz Port Arthurja vam pošiljamo najlepše pozdrave našega kluba »Jadran«. Jaz sem prišel v Kanado pred letom in pol, najprej le na obisk. Nato pa sem si ustvaril družino in bom ostal še nekaj časa. Dolgo vrsto let sem bil član akademske folklorne skupine »France Marolt« v Ljubljani. Naše narodno blago je postalo moj konjiček in tudi tukaj v Port Arthurju bi rad pokazal delček naše slovenske in

jugoslovanske kulture. Predvsem si želim zbirko Jugoslovanskih narodnih plesov, ki izhaja v Ljubljani.

Druga važna stvar pa je dramsko delo. Tu sem našel že dovolj naših ljudi, ki so pripravljene, da bi pripravili kako komedijo — ta bi namreč pritegnila največ gledalcev. Tudi jaz menim tako, saj je tukaj v Port Arthurju veliko Slovencev, ki so vsi željni razvedrila. V ta namen vas prosim za »Botra Andraža« v slovenskem prevodu in morda še za kakšno drugo podobno delo.

In tretje: kakor smo obveščeni, pride v kratkem gostovat na naš kontinent Slovenski oktet. Tukaj me vprašujejo, ali bi bilo mogoče organizirati koncert tudi v Port Arthurju. Kakšne so možnosti, da bi tudi nas v Port Arthurju obiskali in nas razveselili s koščkom te visoke slovenske umetnosti. Naročam tudi Rodno grudo.

Prejmite od vseh nas v Port Arthurju lepe pozdrave in želje za uspešno delo.

Clani izseljenskega kulturnega društva
»Jadran«, Port Arthur
Janez Drčar

Na vaša vprašanja in glede vaših želja vam bo naše tajništvo odgovorilo pismeno. Vam in vsem članom kulturnega društva »Jadran« želimo veliko uspehov pri društvenem delu.

Uredništvo

Tri slike iz Kanade: prva je z lanske proslave julijskih vstaj jugoslovanskih narodov na farmi majorja Jonesa. Recitacija Biljane Arsenjevič. Drugi dve sliki sta s proslave 29. novembra Združenja Bratstvo in jedinstvo v Torontu

ZDA

■ Slovenski filmi v Euclidu

Klub slovenskih upokojencev v Euclidu v Clevelandu je 15. januarja v Slovenskem delavskem domu na Recher ave predvajal barvne filme, ki jih je dobil od Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane. Na sporedu so bili filmi »Lastovke se vedno vračajo«, »Nenavadni lov«, »Na slikoviti obali«, »Iz snega v cvetje« in »V dolini Soče«. Predstava je trajala dve uri in udeleženci so bili s filmi zelo zadovoljni. Po predstavi je bila prosta zabava.

■ Jubilejno leto Slovenske ženske zveze

Slovenska ženska zveza, ki ima svoj glavni urad v Chicagu, je lani 19. novembra vstopila v svoje jubilejno leto: v letošnjem decembru bo slavila 40-letnico ustanovitve. V počastitev tega svojega pomembnega jubileja je razpisala zveza nagradno kampanjo za pridobivanje novih članic. Prepričani smo, da bo kampanja lepo uspela. Slovenska ženska zveza je med najbolj agilnimi organizatorji skupinskih izletov v staro domovino. Uradno glasilo zveze Zarja v decembrski izdaji obvešča člane in prijatelje zveze, da bo organizirala letos tri skupinske izlete v Slovenijo, in sicer: prvega z odhodom 14. junija in povratkom 14. julija, drugega z odhodom 21. junija in povratkom 8. septembra in tretjega z odhodom 12. julija in povratkom 12. avgusta. Ta tri potovanja bodo z modernimi reaktivnimi letali. Za tiste izletnike, ki žele potovati z ladjo, pa priporoča zveza potovanje z luksuzno ladjo Queen Elizabeth, ki odhaja iz New Yorka prvič dne 25. maja, in kasneje dne 6. julija. Vsa potovanja bo oskrbela znana slovenska potovalna agencija Avgust Kollander iz Clevelanda.

■ Zlati jubilej Potočnikovih

Naša dolgoletna naročnika Rudolf in Mary Potočnik iz Troya, Mich., sta letos v februarju slavila zlato poroko. Za ta pomembni jubilej sta jima sin in hčerka pripravila lepo slavnost, ki je bilo 27. februarja v Slovenskem domu. Na slavnosti se je zbralo okoli 300 sorodnikov in prijateljev zlatega para, kar dokazuje kako sta Potočnikova splošno znana in priljubljena.

Potočnikov Rudi je doma iz Rovt nad Podnartom. Čez veliko »lužo« je odšel za kruhom leta 1913. V Ameriki je marsikaj izkusil in

VPRAŠANJA ODGOVORI

Carinski predpisi in potovanja v Jugoslavijo

Zvezna skupščina je 24. julija 1965. leta sprejela prvi zakon o carinskih tarifih, ki ima skoraj enake določbe kot vse druge moderne države, zlasti pa še države v razvoju. Poprečna carinska stopnja oziroma obremenitev je 10,75 odstotka. Končni osnovni namen teh določb je, da se zmanjša uvoz, poveča izvoz, da se izravna zunanje-trgovinska plačilna bilanca, dvigne storilnost, poveča in poceni domača proizvodnja blaga, da se utrdi dinar in dvigne življenjski standard.

Najbolj nas zanimajo posamezne določbe v zakonu o carinskih tarifih, ki se nanašajo na potnike, tj. na vnos in pošiljanje blaga v Jugoslavijo.

Za osebno potniško prtljago, ki jo potnik prinese s seboj ali pa jo da v prevoz prevozniku, ni treba plačati carine. V osebno potniško prtljago se prištevajo stvari, ki so potrebne potniku na poti za osebno rabo. To je obleka, obutev, predmeti za osebno higieno, za šport, za razvedrilo, živila in drugi predmeti, vse v količinah, ki so potniku potrebne glede na okoliščine potovanja, oziroma namen in čas trajanja potovanja, na letni čas, poklic ter drugo. Prtljaga potnika iz oddaljenih krajev, npr. iz Amerike, je razumljivo večja, od prtljage potnika iz sosednje Avstrije ali Italije.

Če potnik nosi prtljago s seboj, jo pregleda carinik na samem obmejnem prehodu v prevoznem sredstvu. Če potnik preda prtljago v prevoz, zlasti če jo pošlje po pošti, ker sam potuje z avionom, je **treba na prtljago napisati svoje ime in priimek, dodati naslov, kjer namerava preživeti svoj dopust (tj. naslov sorodnikov, znancev ali hotela).** To se pravi, da **mora biti odpošiljatelj in prejemnik ena in ista oseba.** Poleg tega mora biti prtljaga odposlana pred odhodom na pot lastnika prtljage. Na prtljagi, ki je poslana po pošti, in na mednarodni poštni deklaraciji je obvezno treba napisati: »POTNIŠKA PRTLJAGA, PRTLJAGO BOM OSEBNO PREVZEL NA CARINSKI POSTI V LJUBLJANI« oziroma Mariboru, Reki, Zagrebu, Splitu, Dubrovniku, idr, tam, kjer se nahajajo carinske pošte. **Tako pošiljko pošta ne ocarini, temveč čaka, da se zglopi potnik s potnim listom in dvigne svojo osebno prtljago.**

Enak je carinski postopek, če potnik pošlje osebno prtljago z ladjo ali po železnici.

Omenimo naj, da je Jugoslavija 9. oktobra 1963. leta ratificirala priporočilo sveta za carinsko sodelovanje v Bruxellesu, o poenostavitvi postopka pri prevozu prtljage po železnici, v mednarodnem prometu. Potnik kupi in izpolni pri predaji prtljage železnici na prevoz obrazec »CARINSKA DEKLARACIJA ZA ODPRAVLJENO PRTLJAGO« in jo izroči železniškemu blagajniku, ki odpravlja prtljago. Na deklaraciji je tiskano navodilo v tujih jezikih. Našteti so predmeti, katere prtljaga ne sme vsebovati. Tako odpravljen prtljago ne pregledajo cariniki države, iz katere se prtljaga pošilja, niti cariniki države, v katero se prtljaga pošilja. Cariniki le tu in tam preverjajo točnost deklaracije. Če potnik tako postopa, hitro odpravi ali pa prevzame svojo prtljago in udobno potuje.

Jasno je, če moški potnik nosi v svoji prtljagi ženske obleke in druge predmete ali pa obratno, da cariniki take predmete ocarinijo.

Za novo ali že rabljeno obleko, ki jo potnik prinese z namenom, da jo da sorodnikom ali znancem, je treba plačati carino. Za 1 kg rabljene obleke je treba plačati 32 N dinarjev carine in prometnega davka (ZDA dolarja 2,60). Za novo obleko, perilo in obutev pa je treba plačati dosti več. Ne izplača se prinašati ali pošiljati blaga. Za blago v pošiljkah je treba plačati carino in prometni davek. Carino ni treba plačati edino za pošiljke do vrednosti 40 novih oziroma 4000 starih dinarjev. Vrednost blaga v pošiljkah se računa po cenah enakega blaga na jugoslovanskem trgu.

Pri vnosu in iznosu tujega denarja in deviz za tuje državljane ni omejitev. Omejitve so le za vnos in iznos dinarjev. V Jugoslavijo je dovoljeno prinesiti 100 novih oziroma 10.000 starih dinarjev. Iz Jugoslavije je dovoljeno iznesti 50 novih oziroma 5000 starih dinarjev. Večje vsote od omenjenih je treba deponirati na obmejnem prehodu in jih potnik lahko dvigne šele ob odhodu oziroma ob ponovnem pri-

trdo garal. Končno se je ustalil v Detroitu, kjer je dolga leta delal v tovarni avtomobilov. Tam je bila zaposlena tudi njegova soproga Mary, ki je po rodu iz Domžal. Oba sta kremenita Slovenca in sta tako vzgojila tudi svoja otroka: sina in hčerko, ki imata zdaj že svoji družini. Potočnikova farma v Troyu je zelo znana zlasti med našimi rojaki, saj je ob sobotah in nedeljah njihovo priljubljeno zbirališče. Na Potočnikovi farmi prirejajo piknike. Prav tako so splošno znane Potočnikove kranjske klobase, ki jih izdeluje po receptu iz starega kraja, to se pravi, da so čisto pristno kranjske.

Potočnikova sta že trikrat obiskala svojo rojstno deželo. Enkrat pred vojno in dvakrat po osvoboditvi. Zadnjikrat sta bila na obisku 1963. Prispela sta 31. maja, to je prav na dan, ko je pred 50 leti Potočnikov Rudi odpotoval v Ameriko.

Zlatemu paru toplo čestitamo k jubileju in jim kličemo: Na mnoga leta in kmalu spet na svidenje v domačem kraju!

Uredništvo

John Simčič je umrl

Prêtresla nas je vest, da je konec januarja v Berwynu, Ill., umrl John Simčič, soproj znane pevke in društvene delavke Tončke Simčičeve. V Ameriko se je preselil leta 1911 in najprej živel nekaj časa v New Yorku, kjer je poleg dela končal še večerno šolo, za tem pa se je preselil v Cleveland, kjer je končal še srednjo šolo. Kasneje je bil zaposlen pri tvrdki General Motors in nato pri Chevrolet v Clevelandu. Leta 1947 sta se oba preselila v Miami na Floridi, kjer je pokojni John vzdrževal šolski okoliš. Tu je bil upokojen pred tremi leti. Zadnje čase sta živela v mestu Berwyn v državi Illinois.

Pokojnika so 31. januarja prepeljali v Cleveland, kjer so bile opravljene pogrebne svečanosti pri zavodu Žele. Rojaku Simčiču so izpolnili željo, da bi bil upepeljen. Pepel bo soproga Tončka prenesla v rodno Slovenijo.

ARGENTINA

Roberto Ličen iz Buenos Airesa je lani decembra diplomiral za gradbenega inženirja. Roberto je sin slovenskih staršev: oče Alojz je doma iz Oseka, mati je pa Merkuževa iz Volčjega grada. Oba sta člana Ljudskega odra. Mlademu diplomantu želimo veliko sreče in uspehov!

VPRAŠANJA ODGOVORI

hodu v Jugoslavijo. Če potnik dinarje prikrije oziroma tihotapi in če jih carinik najde pri eventualnem pregledu, jih odvzame, devizna inšpekcija pa izreče še denarno kazen.

Iz Jugoslavije se lahko iznese ali pošlje v tujino blago v zmernih količinah, tj. darila in spominke. Umetniške slike in druge predmete, ki imajo umetniško ali zgodovinsko vrednost in, ki so zaščiteni od države, ni dovoljeno iznašati oziroma pošiljati v tujino. Izjema je le, če se izposluje dovoljenje od pooblaščenega ustanove.

Uvoz gospodinjskih predmetov

Iz domovine sem odšel leta 1952, žena pa je prišla za menoj leta 1958. Ona ima stalni potni list. Pred tremi meseci sem za tak dokument tudi jaz zaprosil in upam, da ga bom dobil. Moja soproga se namerava vrniti v Jugoslavijo, jaz pa bi se vrnil malo kasneje, čim uredim neke stvari. Prosil bi vas, da mi odgovorite, če mora moja žena plačati carino na predmete iz gospodinjstva, ki jih bo prinesla s seboj (posoda, razno orodje in podobno). Prav tako vas prosim, da mi sporočite, če lahko uvozimo majhen avto.

J. R., Francija

Po obstoječih predpisih ne plačajo carine za gospodinjske predmete in nujen gospodarski inventar tisti naši državljani, ki se za stalno vračajo v domovino, stalno pa so živeli v inozemstvu najmanj deset let. Vaša soproga bi torej morala plačati carino. Zato je bolje, da te predmete uvozite vi. Tisti naši državljani, ki so v inozemstvu preživeli najmanj pet let, lahko uvozijo motorno vozilo (motocikel ali avtomobil), plačati pa morajo carino.

Odobrenje za stalno bivanje v inozemstvu

Poročil sem se z Nemko in rad bi ostal v ZR Nemčiji, vendar pa obdržal naše državljanstvo. Ali se moram po petih letih vrniti v Jugoslavijo? Moja soproga se namreč ne želi naseliti v Jugoslaviji.

S. K.

Na našem diplomatskem predstavništvu zaprosite za odobritev stalnega bivanja v tujini. Verjetno boste to odobrenje tudi dobili. Če pa bi vam to zahtevo odbili, bi se morali po izteku veljavnosti vize vrniti v Jugoslavijo.

Vojaška obveznost

Pred nekaj meseci sem prišel v Pariz in se tu zaposlil. Nimam pa urejene vojaške obveznosti, zato me zanima, do kdaj lahko ostanem v inozemstvu, pa da me jugoslovanske oblasti ne razglasijo za vojnega dezertarja? Nameravam se vrniti v domovino, vendar pa ne takoj, ampak čez nekaj let.

M. V.

V inozemstvu lahko ostanete, dokler vam traja viza. Začasno bivanje v tujini pa ne more trajati dalj kot pet let. Lahko pa bi ostali tudi dalj časa, če bi imeli vizo za stalno bivanje v inozemstvu. Vendar pa je za prejem take vize potrebno dovoljenje vojnega odseka. Vojni odsek daje tako dovoljenje samo na prošnjo, oziroma predlog diplomatskega predstavništva, zato

vam svetujemo, da se obrnete na naše diplomatsko predstavništvo, kjer vam bodo dali potrebne napotke. V primeru, da bi ne dobili vize za stalno bivanje, se morate takoj po prejemu poziva za odsluženje vojaškega roka temu odzvati, sicer bi bili v nasprotnem primeru v nevarnosti, da bi morali odgovarjati zaradi izmikanja vojaške službe.

Carina na uvožen tovorni avtomobil

V Švici delam tri leta. Želim si kupiti nov tovorni avto s težo tri in pol tone znamke Hanomag Diesel. Tukaj stane 15.000 švicarskih frankov. Zanima me, koliko bom moral plačati carine in prometnega davka, če ga uvozim v Jugoslavijo, kamor se nameravam vrniti letos poleti.

H. R. Zürich, Švica

Koliko bi znašala carina na vaš tovorni avto, vam v znesku ne moremo povedati. Računa pa se takole: Uvoženi avtomobil oceni posebna komisija, pri čemer vzame za podlago vrednost od enakega ali približno takega avtomobila po cenah na domačem tržišču, zmanjšano za 20%. Kupna cena v Švici ali katerikoli državi torej ni podlaga za izračun carine in prometnega davka. Od cene, ki jo določi komisija, kot smo že prej omenili, se računa 20% carine, ki se prišteje ceni avtomobila in od tako dobljene vsote se računa še prometni davek. Le-ta se ravna po vrednosti avtomobila in sicer znaša do vrednosti 23.000 N din 12%, do 30.000 N din 20% itd.

Oglejte si še »Informativni priročnik za Jugoslovane, zaposlene v tujini«, ki je bil priložen januarski številki Rodne grude.

Sorazmerni del jugoslovanske pokojnine

Že več mesecev pričakujem starostno zavarovalnino, toda moj spis leži nekje na Republiškem zavodu v Ljubljani ali pa v Beogradu. Imam tudi tukaj na občini 4 leta in 4 mesece zaposlitve, kjer sem bil zaposlen v mestnem vrtnarstvu, vendar ni morem ničesar dobiti, dokler ni stvar urejena v Jugoslaviji.

Prosim vas, če morete kaj poizvedeti, kako daleč je postopek za jugoslovanski del moje pokojnine in priporočiti čim hitrejšo ugodno rešitev.

P. J., Merlebach, Francija

Pri Republiškem zavodu za socialno zavarovanje SRS v Ljubljani je postopek glede vaše osebne jugoslovanske pokojnine že končan. Odločba o priznanju sorazmernega dela osebne pokojnine in odločba o prevedbi pokojnine sta bili odposlani na Caisse Regionale d'Assurance-Vieillesse des Travailleurs Saliariés, Strasbourg 18, rue de Berne, po en izvod po boste dobili tudi vi. Istočasno sta bili odločbi poslani Zveznemu zavodu v Beograd zaradi izvršitve oz. izplačevanja. Upamo, da ste odločbi medtem že prejeli, denar pa vam bo nakazan v februarju. Količnik denarja do konca marca ne bi prejeli, lahko urgirate nakazilo pri Zveznem zavodu, kjer vodijo vaš spis pod številko K-6305. Naslov zavoda je: Savezni zavod za socialno osiguranje, Beograd.

Razvedrilo malega bolnika

V hiši imamo malega bolnika. Vzrokov za to je v otroški dobi, zlasti pa zdaj spomladi, dovolj. Otrok je za nekaj dni priklenjen na posteljo in poskrbeti moramo, da ga v teh dneh ne bo preveč mučilo dolgočasje. Posebno pri živahnějšíh otrocih je hudo: postelja se spremeni v skakalnico ali plavalni bazen, blazina postane vreča za trening boksa ali orožje zoper sovražnika; otrok počne vse mogoče, le pri miru noče in noče ležati.

Najprej bomo za to neljubo priložnost uredili sobo in posteljo. Če mora biti bolnik zaradi morebitnega okuženja ločen od ostalih otrok, bomo zanj odbrali nekaj igrač, ki bodo zdaj namenjene samo njemu. Če otrok lahko v postelji sedi, mu pripravimo primerno naslonjalo iz trdih blazin ali platen podstavek. Potrebna bo tudi »mizica«, ki jo boste lahko postavili na posteljo: to naj bo preprosta lesena plošča (velika približno 40 × 60 cm), ki ji lahko pri strani pritrdite kratke nožice. Če je otroška postelja ozka, lahko priredimo to mizico tudi tako, da na naslonili dveh stolov, ki stojita ob stranicah postelje, postavimo gladko, široko desko.

Dnevna svetloba kot tudi umetna luč naj otroku ne sveti naravnost v oči. Postelja pa naj bo vseeno postavljena tako, da vidi otrok skozi okno vsaj delček okolice.

Otrokove bolezni ne smemo napihovati v katastrofo, zato se izogibajmo neposrednih pogovorov o diagnozi, posledicah, okrevanju in podobnem. Če je otrok že po naravi boječ in nesamosojen, bodimo še bolj previdni. Tudi nekatere radijske ali televizijske oddaje bomo v tem primeru črtali z dnevnega reda.

Ali poznate »kovček zakladov«? V njem so razni stari, odvrženi predmeti, spominčki itd. Odpremo ga le takrat, kadar eden od otrok zbolí in mora v posteljo. Čeprav je vsebina skromna, se je mali bolnik razveseli, saj jo lahko ogleduje le v izjemnih primerih.

Z najmlajšimi bolniki je največ težav. Pri otrocih do tretjega leta starosti bodo prišle v poštev razne igračke, barvasti svinčniki in slikanice, najbolj tiste iz živalskega sveta.

Otroci od 3 do 10 let se bodo zabavali z risanjem in lepljenjem. Iz starih zavrženih revij izrezane naslove in fotografije otroci radi lepijo v stare zvezke. Tudi barvasti papirnati listi sodijo zraven. Iz kartona in razglednic jih naučimo izdelovati hiše, drevesa, mostove, avtomobile. Iz zamaškov, zobotrebcev, vrvic in krp blaga bodo deklice izdelovale punčke, živali, cvetje vseh mogočih vrst in oblik.

Otroci od 10 do 12 let lahko zbirajo znamke, razglednice; zamotili se bodo s povečevalnim steklom in pa seveda z zanimivo, lepo knjigo.

Važno pa je, da vsako igro z otrokom začnete, mu pokažete vse možnosti in igro ob prvih znakih utrujenosti prekinete.

Ne pozabite, posebno če traja bolezen dalj časa, razveseliti bolnika z majhnim darilom. Kupite mu igračko, knjigo ali slikanico, a ne vse naenkrat. Bolj bo vesel, če bo darila dobival v presledkih in se bo vsakega posebej enako razveselil.

In končno: ne pozabite, da sta za igro »Črni Peter«, »Človek ne jezi se«, »domino« ali »Damo« potrebna vsaj dva igralca. Zato ne odklanjajte prošenj in povabil, ki prihajajo iz ust navihanca, ki je priklenjen na bolniško posteljo.

ADA ŠKERL:

Ljubezni

*V menjavah let stvar sleherna se izpreminja,
enak ostaja le tvoj zastrupljeni lok.*

*Kot trte sok si in kot jagoda si brinja,
in čaraš v srca smeh, za smehom bol in jok.*

*Z nemirom mir podarjaš. Ljubosumnost
še neopazno vsakemu pridaš k zvestobi.*

*Razum zamenjaš včasih za brezumnost
in že s temò igraš se, pa si še v svetlobi.*

Preziraš laž, varljivi blišč dvoran in sob.

Bedak in moder s tabo v srcu sta enaka.

*Ko najbolj siješ, si znanilka mraka,
in z rojstvom že si tudi smrt in grob.*

(Iz zbirke »Obledeli pasteli«)

Ela Peroci

Anka je bolna

Anka je bolna. V postelji sameva in riše deklice, ki jih že dolgo ni videla in ki v bolezni niso smele k njej. Najmanjša je Vlasta, največja pa je Cvetka in vsem sije sonce.

Sonce je zdravje. Sonce je sreča. V soncu je trava zelena. V soncu je nebo modro. V soncu je roža rdeča. Sonce je ljubezen.

»Ali bom smela jutri na vrt, če bo sijalo sonce?« me je Anka neštetokrat vprašala. Potem sem ji zmerila vročino in ni smela na vrt.

Neka punčka, ki ji je bilo morda ime Anka, pa je šla tisti dan v Tivoli. V eni roki je držala pisan dežnik, v drugi rdeč balon. In deževalo je iz oblakov. Takrat je postelja spet mehka in topla. In bolna deklica nariše zeleno travo, zelen grad, zeleno rožo in deklico z dežnikom, z majhnim dežnikom in balonom. Narisana deklica je mirna in bolna deklica je tudi mirna.

JEDI NA HITRO IZ JAJC

V jajčnih jedeh je zadosti živalskih beljakovin in tudi drugih dragocenih sestavin, kot so rudninske soli, vitamini itd. Jajčne jedi pa še dopolnimo s tistimi vitamini, ki jih v jajcih ni dovolj. Zato jih kombiniramo z najrazličnejšo zelenjavo.

OSNOVNI RECEPT ZA JAJČNIK (4—5 oseb). 4—6 jajc, 2—4 žlice mleka ali vode, sol, 4 dkg maščobe za pečenje. Jajca ubijemo v skodelico, solimo, po želji in okusu tudi malo popramo. Prilijemo mleko ali vodo in stepemo, da se speni. Jajca zlijemo na vročo maščobo in z vilicami premikamo zmes, da pride vsa do vročine in zakrkuje. Mešanje kar povprek naredi jajčnik trd in prav tako prevelika vročina.

JAJČNIK S SIROM. V raztepena jajca zmešamo še približno 5 dkg naribanega sira. Solimo manj, ker je že sir nekoliko slan. Vzamemo lahko tudi nekaj manj maščobe za pečenje.

JAJČNIK Z GOBAMI. Sveže gobe zrežemo na tanke lističe, suhe pa prej namočimo, da se napoje, jih nato seseklamo in primešamo stepenim jajcem. Jajčnik stepemo kot običajnega. Okusnejšo jed dobimo, če gobe prej na maščobi prepražimo in že prepražene zmešamo z jajci.

JAJČNIK Z ZELENJAVO. Za ta jajčnik lahko porabimo ostanke kuhane ali dušene zelenjave ali zelenjavo iz konzerv. Svežo zelenjavo prej do mehkega skuhamo ali dušimo. V poštev prihaja: dušen ali kuhan grah, seseklano fižolovo stročje, posebej dušena zelena, cvetke cvetače itd. Zelenjavo primešamo stepenim jajcem in spečemo kot navadno. Zelenjava pa mora biti drobno zrezana, sicer se pri pečenju rada izloči.

JAJČNIK S KRUHOM. Kruh, ne preveč svež, zrežemo na drobne kocke in jih spečemo na maščobi, da postanejo lepo hrustljate. Polijemo jih s stepenimi jajci in spečemo. K temu jajčniku serviramo solato ali drugo zelenjavo, lahko pa tudi kompot ali pa ga potresemo z naribanim sirom ali pa s sladkorjem. S kruhom količino jedi povečamo pa tudi pocenimo.

JAJČNIK Z RIZEM ALI TESTENINAMI. Uporabimo ostanke. Dodamo pa le toliko riža ali testenin, da jih jajca še lepo vežejo. Prav okusen dodatek so tudi ostanki kruhovih ali drugih cmokov, ki jih izrežemo na drobne kocke in prepražimo. Za tak jajčnik vzamemo nekoliko več maščobe.

JAJČNIK, PEČEN. Poljubno mešan jajčnik lahko spečemo v pečici. Pripravimo ga kot običajno in zmešanega z dodatki zlijemo v pomaščen pekač in spečemo v vroči pečici. S takim pečenjem imamo manj dela in lahko vzamemo večjo količino.

Nekaj nasvetov

V steklenih posodah, v katerih dalj časa stoji voda, se del apnenca izloča. Steklo postane motno. Kozarec s tako motno usedlino odrgnemo z narobe obrnjeno iztisnjeno limonino polovičko. Kislina apnenec raztopi. V steklenice vlijemo malo kisa in zdrobimo nekaj jajčnih lupinic. S stresanjem steklenice lupinice odstranijo usedlino, ki jo kis stopi.

Znebimo se odvečne šare. V vsakem domu se počasi nabere razna ropotija, ki jemlje dragocen prostor in povzroča nered. Zato se od časa do časa odločimo in odberemo vse, kar nam ne služi več. Najbolj temeljito opravimo to ob velikem čiščenju, ob beljenju ali selitvi. Pripravimo si tri velike škatle ali košare. V prvo odbiramo, ko pospravljamo po predalih, predmete, ki jih še rabimo, pa ne spadajo vanje. V drugo, kar se nam zdi še vredno hraniti, v tretjo pa vse, kar smo odločili za odpad. Za robo v prvi in drugi škatli preudarno določimo prostor shranjevanja, vsebino tretje pa spravimo čimprej iz hiše.

Zidne tapete bodo dobile spet svežo barvo, če jih boste vsaj dvakrat na leto zdrgnili s krpo, namočeno v enaka dela bencina in terpentina. Toda pri tem delu pazite na ogenj. Delajte pri odprtih oknih in pazite, da se vam ne približa kdo s prižgano cigareto!

Narezana limona se vam bo ohranila dalj časa, če boste nanjo povezili suh, čist kozarec.

J'appelle toi, Barbara

Mate Dolenc

Takoj ko sem vstopil, sem opazil, da tako velikega razreda še nisem videl. Pravzaprav ga moram imenovati predavalnica, ker imenujemo razrede prostore na gimnazijah, to pa ni več gimnazija. Ta predavalnica je bila tako velika, da bi vanjo spravili tri gimnazijske razrede. Vsaka vrsta klopi je stala pol metra višje od prejšnje, tako da so se dvigale proti stropu in širile daleč proti zadnji steni.

Zazdelo se mi je, da sem vstopil zadnji. V klopih so sedela oprsja z glavami, drugo ob drugem; vsi so uprli poglede vame, ko sem vstopil. Bili so skoraj sami moški, samo pet deklet sem videl in še od teh za dve nisem bil prepričan, kaj sta.

Postal sem za hip ob vzhodju teras in se oziral po prostoru. V prvih vrstah nisem videl praznega sedeža, zato sem se začel vzpenjati proti vrhu. Približno sredi dvorane je bil en sedež prost. Videl sem, da je tudi višje vse zasedeno, zato sem prisedel. Na sedežu zraven je sedela Barbara. Rekel sem ji: »Bil je pač edini prazen prostor,« ona pa je odgovorila: »Saj prav zato je bil prazen, da ti sedeš nanj.« Smeje me je pogledala in potisnila predme svinčnik in zvezek. »Če boš mogoče pisal,« je rekla. Zdelo se mi je, da ne bom.

Bili smo tam, da bi poslušali predavanje, toda predavatelj je bil tako daleč, da je njegov glas komaj prihajal do srednjih vrst, kjer sva sedela z Barbaro. Zato sem nehal napenjati ušesa in sem zvezek zaprl. Videl sem, da so to naredili nekateri že prej, nekateri pa malo pozneje. Le v prvih treh vrstah so vztrajno pisali. V teh vrstah so se včasih tudi glasno zasmeli in iz tega sem sklepal, da tam sedijo bivši odličnjaki iz gimnazije in se smejejo predavateljevim šalam, da bi se mu prikupili — tako kot so delali v gimnaziji. Toda kot sem videl, je predavatelj ob tem smehu ostajal neprizadet in odličnjaki niso prišli na svoj račun.

Tudi Barbara ni pisala. Od trenutka do trenutka bolj se mi je zdelo, da se zanima zame. Najprej me je opazovala skrivaj, potem pa vedno bolj odkrito. Meni se je godilo enako, vedno bolj sem se zanimal zanj. Nazadnje sva opustila slepe miši in nisva več umaknila pogleda drug z drugega. Glave najinih sosedov so postale barvaste lise na belem ozadju zida, njen obraz pa je bil blizu in na njem sem videl vsako gubico, vsak las, vsako iskrico, vsak detajl smeha.

»Prav ti si bil izbran,« je rekla.

»Izbran za kaj?« sem vprašal.

»Da sedeš na ta prostor.«

»Bilo je pač naključje,« sem rekel.

»Malokdo v tem prostoru je imel tako naključje.«

»Ali so taka naključja redka?« sem vprašal.

»Redka so, a prav od njih je vse odvisno. Pogledj malo okrog! Kako malo jih je.«

Pogledal sem okrog; povsod sami moški. Daleč spodaj je sedelo neko dekle in ob njej fant; a bila sta tako blizu predavatelja, da sta morala pisati. Drugi par sem videl pet vrst nad seboj. Ta dva sta se poljubljala. Drugih nisem videl in sem ugotovil, da deklet ni niti pet, kot sem sprva mislil, ampak samo tri.

»Do zdaj sem bil tudi jaz v tej množici,« sem rekel, »bil sem že ves nor od tega.«

»Zdaj je vse v redu,« je rekla Barbara. Mislim sem, da bi se ji zahvalil, a saj vendar nisem dobil nobene milosti! Bil sem

izbran, ona je imela zame edini prosti sedež v dvorani in sama je rekla, da ga je hranila prav zame. Vedel sem, da tisti, ki pridejo prvi, po navadi niso izbrani. Dokler je možnost, da pride še kdo, se usoda ne odloči za nikogar. Ko so prišli vsi in med njimi jaz zadnji, se je Barbara odločila zame.

Potem sem taval po mestu. Rekel sem si, da je končno prišel čas, ko si lahko odpočijem od divjega iskanja, toda namesto da bi me obšel blaženi mir gotovosti, so me mučile nemirne vizije in živci so me gnali zdaj sem, zdaj tja, na vse strani. Bil sem lačen, a nisem mogel jesti; prižgal sem cigareto in jo po dveh dimih odvrigel. Kupil sem novo škatlo cigaret, čeprav je bila stara skoraj polna; potem sem obe škatli dal prijatelju, da ne bi mogel več kaditi, a sem po petih minutah kupil novo. Rekel sem, da bi se moral opiti in sem pil malinovec. Potem sem rekel, da je bolje, če se ne vdajam alkoholu, in sem pil vinjak.

Naslednji dan sem bil prvi v predavalnici. Sédel sem približno v sredo dvorane. Slušatelji so prihajali zoprn počasi. Ko so se napolnile prve in zadnje vrste, so bile srednje še prazne. Vsi so nekaj pisali, čeprav predavatelja še ni bilo. Bilo je tiho kot sredi mirnega morja.

Končno so se začele polniti srednje vrste. Tovariši, ki so prihajali, so me resno in žalostno gledali. Imeli so črne kolobarje okoli oči. Bili so razmršeni in neobriti. Eden od njih je imel namesto srajce gornji del pidžame, drugim se je poznalo, da so spali oblečeni.

Vznemirili so me njihovi pogledi. Tudi tega nisem razumel, da so začeli pisati, takoj ko so sedli. Nerodno mi je bilo, ker sem bil edini, ki ni pisal. Tudi drugim se je zdelo čudno, ker so me očitajoče gledali.

Moral sem nekoga vprašati. Obrnil sem se k tistemu, ki sem si ga hotel pridobiti za prijatelja. »Kaj vsi pišejo?« sem vprašal.

»Pisma,« je odgovoril.

»Komu?«

»Barbari.«

»Barbari?«

»Kaj še ne veš?« se je začudil.

»Ničesar ne vem.«

»Že dolgo je bolna in nocoj bo umrla. Zato je ni tu.«

»Umrla bo?«

»Da. Zato nam je bilo včeraj žal zate. Toda hoteli smo ti pustiti tiste trenutke.«

»Toda — ali ne more ozdraveti?«

»Ne. Napiši ji pismo. Naj bo lepše od drugih. Mora ga prebrati, preden umre.«

Dal mi je črno obrobljeno pismo. Odprl sem kuverto in razgrnil papir po klopi. Nekaj časa sem strmел vanj, potem sem začel pisati. Ko je prišel predavatelj, smo vsi molče vstali, in ko je rekel, »sedite«, smo vsi molče sedli in noben stol ni zaškripal. Vsi smo pisali črno obrobljena pisma, vendar predavatelj tega ni opazil, ker je bil zatopljen v svoje predavanje. Mogoče je bilo eno njegovih najboljših predavanj.

Proti koncu ure so tovariši pisma zaključili. Nekateri malo prej, drugi malo pozneje. Jaz sem nadaljeval in še zdaj pišem. Nikoli ne bom končal. Barbara pa je dobila vsa pisma, le moje-ga ne.

Tudi pri nas je bila utrakvistična šola, to se pravi dvojezična šola, v kateri je bila slovenščina v prvem razredu učni jezik, medtem ko je od drugega razreda dalje bila učni jezik nemščina. Slovenščina je ostala le še učni predmet. To pa je bila le takrat, ako se je zanjo priglasilo dovolj učencev. Ako učencev ni bilo dovolj, tedaj je dvojezičnost ostala le na papirju. Učitelji na naši šoli so bili večinoma nemčurji, nemški hlapci, zato so skrbeli za to, da za pouk slovenskega jezika ni bilo dovolj učencev. Pouk na šoli se je nehal navadno ob štirih popoldne, slovensko uro pa so dali od štirih do petih. Učenci so bili že izmučeni, mnogim se je mudilo domov na pašo ali na kako drugo delo in zato se niso priglašali za slovensko uro.

Razen tega so znali učitelji še na drug način priskutiti slovenski pouk. Ob vsaki priložnosti so govorili otrokom, da naj se le pridno uče nemškega jezika, ker bodo z njim v življenju daleč prišli. Imeli bodo mnogo lažji kruh. Zakaj s slovenskim jezikom se nikamor ne pride. Če znaš samo slovenski, si sposoben kvečjemu za kakega hlapca ali težaka. Taka stalna propaganda se je otrok seveda morala prijati. Ni pa se oprijela le otrok, ampak se je premnogokrat oprijela tudi staršev samih. V resnici je bilo v praktičnem življenju takrat tudi res tako, kakor so trdili naši učitelji. S slovenščino nisi nikamor mogel, ker so naš jezik takrat povsod preganjali.

Zato se je večkrat zgodilo, da sem bil pri slovenski uri edini učenec. Moj oče mi je namreč zabičeval, da moram brez-pogojno k slovenski uri. Ako ga ne bi ubogal, bi me bil nabil. Z enim samim učencem se pa učitelj ni hotel ukvarjati. Tako je dvojezičnost naše šole največkrat sama po sebi prenehala in oblast je dosegla svoj smoter.

Nekega dne smo dobili novega učitelja, ki ni znal ali ni hotel znati slovenski, dasiravno je imel slovensko ime. Dotihmal smo otroci v šoli slovenski molili, slovenski pozdravljali, s prihodom tega učitelja pa se je vse to nehalo. Najprej smo se morali naučiti nemški moliti pred poukom in po njem. V nekaj dneh smo to že znali. Potem smo se začeli učiti nemškega pozdravljanja. Imeli smo dolge vaje:

»Dobro jutro — Guten Morgen!«

»Dober dan — Guten Tag!«

»Dober večer — Guten Abend!«

Hodili smo mimo učitelja in ga pozdravljali v nemščini. Ko nam je to že gladko šlo, nas je pohvalil in rekel:

»No, zdaj ste šele postali ljudje.«

Na cesti nam pa nemško pozdravljanje ni šlo tako gladko iz ust, kakor v šoli. Učiteljstvo smo seveda takoj vsi nemški pozdravljali. Drugače pa je bilo, kadar smo srečavali domačine in znance. Pri teh srečavanjih nam nemška beseda nikakor ni hotela iz ust. Bilo nas je skoraj sram nemškega pozdravljanja. Počasi pa se je nemško pozdravljanje le udomačilo. Jaz sem sam imel s to rečjo sila težaven položaj. Doma mi je oče spet zabičeval, da na cesti nikakor ne smem nemški pozdravljati, ampak slovenski. Grozil mi je s prizemnikovcem, ako ga ne bom ubogal.

»Na cesti učitelj nima kaj ukazovati!« se je drl nad menoj. »V šoli ga ubogaj, na cesti pa ga ni treba.«

V šoli me je pestil pa učitelj, ki je takoj zvedel, če ga na cesti kak šolar ni ubogal. Imel je na žalost že med učenci take,

ki so se mu prilizovali in mu nosili pošte. Kratko in malo šola je imela le uspeh. Čez kakega pol leta je naša šola vseprek pozdravljala nemški, čeprav je bil naš kraj popolnoma slovenski in sta tu živeli le dve nemški družini. Če je kak tujec prišel v naš kraj, je moral dobiti vtis, da je prišel v nemški kraj.

Tudi mene se je ta šolska novotarija naposled oprijela kljub temu, da je doma oče rohnal proti njej na vse pretege. Bil sem že toliko razvit, da sem ljudi poznal, kdo izmed domačinov drži z Nemci, kdo pa s Slovenci. Če sem srečal na cesti kakega Slovenca, sem ga pozdravil po slovenski, če sem srečal pa kakega nemškega privrženca, sem ga redno pozdravljajal po nemški.

Tako sem tudi jaz postal človek in koroška šola je imela uspeh na celi črti.

Nekega zgodnjega jutra sem gnal živino na pašo. Takrat sem bil z novim šolskim duhom in napredkom že prepojen. Ura je bila mogoče šele štiri zjutraj in po dolinah je bilo še vse polno megle. Po tleh je bilo rose kakor vode in, ker sem bil bos, me je skoraj zeblo. Živino sem moral napasti do šole. Take zgodnje ure so bile zame zelo hude in na pol zaspan sem se nevoljen pomikal za živino. Sreča je bila zame le, da je bila tudi živina še lena, neprespana in se ni dosti zmenila za okolico, ampak se mirno držala navajene poti. Počasi je korakala živina, menda kakih osmero glav, proti pašniku. Razen topotanja živinskih korakov ni bilo slišati nobenega drugega glasu, le nekje daleč so peli petelini.

Tedaj sem na poti pred seboj nenadoma zagledal prikazen, ki se je nisem prav nič razveselil. Ta prikazen ni bila nič drugega kakor gosposko oblečen človek, ki je imel ogrnjen dežni plašč in mi je počasi korakal naproti. Srečati gosposkega človeka ob tej zgodnji uri, je bilo res več ko nenavadno. Kdo ve, kaj ga je prignalo sem? Ali je namenjen mogoče k nam? Zaman sem skušal razsoditi, kaj mi je vrglo na pot tega gospoda.

Nisem pa še dobro končal s temi mislimi, ko me je začelo gristi nekaj drugega. Tega človeka bo treba pozdraviti. Na vsak način pozdraviti! Toda kako, slovenski ali nemški? Tako sta se v moji notranjščini začeli boriti med seboj šolska vzgoja in domača vzgoja. Tujec je bil po vsej svoji podobi Nемеc. Mogoče je bil iz bližnjega letovišča in se sprehaja že ob tej zgodnji uri. Saj letoviščarji niso vsi pri zdravi pameti. Toda kaj, če bi tujec bil Slovenec? Kaj naj torej storim? Nisem se mogel odločiti, ker me je kljub šolski vzgoji le bilo še sram nemški pozdravljati.

Razdalja med tujcem in med menoj je bila vedno manjša. Postal sem vedno nemirnejši, čimbolj se mi je tujec približeval. Zakaj je nisem takoj pcedil pod cesto v grmovje, brž ko sem ga zagledal, sem si očital. Zdaj je bilo na žalost že prepozno in bi ne bilo posebno olikano, ako bi to storil. Tedaj sem upal, da se bo v zadnjem hipu še izognil živini, toda tudi to upanje mi je splavalo po vodi, zakaj tujec se živini ni izognil, pač pa se mu je živina izognila v velikem ovinku. Sedaj sva že bila čisto blizu skupaj. Mene je spreletavala vročina. Vrhu tega sem imel še grozen občutek manjvrednosti, tujec je bil lepo oblečen, medtem ko sem bil jaz sirotej in še bos. Gotovo sem bil ves rdeč v lice, ko sva prišla vštric. Tedaj mi je prišlo iz ust kar samo od sebe:

»Guten Morgen...!«

Moj glas je bil svečan, podložniški in srce mi je pri pozdravu zelo močno utripalo. Tujec bo gotovo zelo zadovoljen in neko toplo čustvo me je navdajalo.

Toda nenadoma se je pred menoj zrušil ves svet. Tujec je zasakal glavo proti meni, da sem mogel videti njegove oči. Te oči so bile ponižujoče, obsojajoče. Z močnim, značilnim glasom je tujec odzdravil po slovenski:

»Dobro jutro, mladi gospod!«

Vse, kar sem v naglici mogel zapopasti, je bilo zame udarec po glavi. Mahoma se mi je od doživete sramote stemnilo pred očmi. Bil sem tako neznansko ponižan, da bi se bil najraje pogreznil v dno pekla. Lovil sem sapo kakor utopljenec.

Tujec je šel dalje po poti in jaz si nisem upal pogledati za njim. Komaj sem čakal, da so njegovi koraki utihnili pod bregom, ki se je nagibal proti domači hiši.

Dobro jutro

Prežihov Voranc

También en mi pueblo había sido introducida, estábamos bajo Austria, — la escuela bilingüe: en la primera clase elemental se enseñaba en la lengua materna de los alumnos, es decir en esloveno y después desde la segunda en adelante, tan solo en alemán. El esloveno quedaba como materia facultativa, es decir, podían frecuentarla aquellos alumnos que expresamente lo hubieran pedido y sólo si el número de éstos resultaba suficiente, a juicio de las autoridades escolares. Los maestros que el gobierno nos enviaba eran generalmente «austriacantes», siervos dóciles de los dominadores alemanes. En consecuencia ponían gran cuidado para que el número de inscritos a estos cursos fuera siempre insuficiente. Además, para desanimar a los escolares y a los mismos padres, la hora de esloveno la fijaban de cuatro a cinco de la tarde, cuando ya habían terminado las lecciones. Los escolares, a esas horas, estaban cansados; algunos habitaban lejos y se les hacía tarde y muchos tenían prisa de volver a casa, para ayudar a sus familiares en los varios y urgentes quehaceres del campo y en los caseros. Eran motivos más que serios, para no presentarse a dichos cursos. Para lograr sus fines, los maestros se servían también de otros medios. En la escuela, no perdían ocasión, para enaltecer la importancia de la lengua alemana. Sabiendo el alemán, decían, será más fácil ganarnos la vida, pues tendréis la puerta abierta a los mejores empléos. Sin el menor reparo menospreciaban la lengua materna de los alumnos. »Con el esloveno, decían, no se llega lejos. Sirve, a los más, para ser criados y peones.« Claro que una propaganda tan sutil surtía sus efectos, no solo entre los escolares, sino también entre los mayores. Y, a decir la verdad, en aquel tiempo, las cosas eran cabalmente así como nos las presentaban los maestros. Nuestro querido idioma materno era perseguido y desterrado de la vida pública. Sucedió por eso muchas veces, que la lección de esloveno fuera yo el único a presentarme. Mi padre, en eso, era muy severo.

Ponía el deber patrio por encima a todas las conveniencias. Jamás hubiera permitido que llegara a faltar por negligencia ni a una sola lección. Pero sin lección me quedaba lo mismo, porque el maestro, en estos casos me enviaba a casa. »No vale la pena, decía, de ocuparse de un alumno solo.« De este modo, el célebre bilingüismo, a lo menos en mi pueblo, fué desapareciendo, tal como las autoridades austríacas lo habían auspicado. Nos llegó después un nuevo maestro, que, a pesar del apellido esloveno que llevaba, de esloveno no sabía o no quería saber nada. Bajo el nuevo régimen cambiaron muchas cosas en mi escuela. Hasta entonces, a lo menos el primer saludo y las oraciones de antes y después de clase los hacíamos en esloveno. Ahora no más. Tuvimos que aprender a rezar en alemán. No fué fácil, mas a fuerza de repeticiones, logramos a hacerlo en pocos días. Siguiéron después largos ejercicios de saludo en alemán.

Al esloveno »dobro jutro« (buena mañana) correspondía el »guten Morgen« de los alemanes. Al »dober dan« (buenos días), el »guten Tag« y al »dober vecher« (buenas tardes) el »guten Abend«.

Después que el nuevo modo de saludar ya se había generalizado en la escuela, recibimos del maestro el primer reconocimiento: »Ahora, dijo, habéis principiado a ser gente.«

Dióse luego un paso más: La orden de saludar en alemán debía observarse no solo en la escuela, sino en la calle y en todo lugar público y no valía solo para saludar a los maestros, sino a toda clase de personas. Aquí principiaron muchos males; qué si era fácil cumplir con la orden tratándose de los maestros y otras autoridades, se nos hacía muy cuesta arriba cuando las personas que queríamos saludar eran gentes del lugar, amigos y conocidos nuestros. Peor se puso la situación para mí. A las imposiciones del maestro se oponían las terminantes prohibicio-

nes de mi padre. Bajo la amenaza de usar es zurriago, me tenía prohibido de saludar los vecinos en alemán.

»El maestro que mande en su escuela, — decía, — fuera de ella no tiene nada que ver.«

Por desgracia, no faltaban algunos soplones entre los mismos escolares gracias a los cuales, el maestro llegaba a saber cualquier infracción a ese respecto. Y dále que dále, la escuela al fin resultó victoriosa. Al año, los escolares, casi sin excepción, saludaban en alemán. El extranjero que por casualidad entrara a nuestro pueblo, un pueblo enteramente yugoeslavo, se formaba la falsa idea de haber entrado en un poblado de alemanes.

En cuanto a mí, colocado como estaba entre la espada y la pared, me daba maña para no urtar las susceptibilidades de nadie. Conocía, uno a uno, los habitantes de la población y sabía quienes pasaban por »austriacantes« o zalameros para con los alemanes, y quienes nó. A los primeros saludaba regularmente en alemán, en eslavo a los demás. Es que, — debo confesarlo, — aquella escuela falsa y sin dignidad principiaba a forjar de mí un »hombre« a su imagen y semejanza. Empapado de este espíritu de doblez y acomodamiento, me sucedió cuanto voy a narrar.

Cierto día, serían las cuatro de la madrugada, conducía como habitualmente a pastar mi rebaño. A pesar del sueño que aún me ambrumaba, tenía que apresurarme, porque a la hora de escuela ya debía estar de vuelta. Afortunadamente, el ganado, soñoliento al par mío, caminaba manso y tranquilo. Reinaba aún el silencio de la noche; sólo se oía el paso de los animales y, a lo lejos, el canto de los gallos.

De pronto, en la transparencia de la neblina, divisé una sombra que, por el mismo camino, me venía al encuentro; un encuentro tan inusitado como desagradable. Observando atentamente, noté que se trataba de un señor, de un verdadero señor, alto, elegante, bien vestido. ¿Quién sería? ¿De dónde vendría? ¿A dónde iría? Tales fueron las primeras preguntas que me hice. Mas luego surgió otro problema, mucho más grave y urgente: a estre señor yo tengo que saludarlo... Saludarlo, sí, desde luego, pero ¿como? ¿En esloveno o en alemán? En el interior de mi alma infantil batallaban dos educaciones contrarias y anti-téticas: la educación familiar por un lado y la escolar por el otro.

A juzgar por el exterior, el personaje, posiblemente era un alemán. Sería, me dije, un turista del cercano lugar de recreo, a quien se le antojó dar un paseo a esas horas. De los turistas sabía que eran gentes extravagantes. Pero, ¿y si fuera un esloveno? Se ofendería sin duda. En este caso no sería raro que fuera un conocido de mi padre y que en el poblado llegaran a encontrarse.

Yo era un niño muy tímido; quando más me convenía mantenerme calmo era cuando más me ofuscaba. Y así fué en aquella ocasión. La distancia entre mí y el señor se iba acortando sin que yo llegara a ninguna conclusión sobre el género de saludo que debía emplear. Pensándolo a tiempo, hubiera podido salir del camino y evitar aquel encuentro, mas ahora era demasiado tarde! Pensé, después, que el señor tal vez se retiraría a la parte opuesta del camino para dar paso al ganado. Mas no fué así. Mis animales, imás animales que nunca! le dieron la prece-

dencia. Así me lo ví frente a frente. Agitado en el interior y lleno de vergüenza lo miré de hito en hito y sin pensar ya en nada dije: »Guten Morgen!«

Mi voz era solemne y servil al mismo tiempo. El corazón me batía fuerte. Por un instante tuve la sensación de haber cumplido una proeza. Pero el señor se detuvo sorprendido, irguió altivo la cabeza y lanzándome una mirada de desaprobación contestó fuerte en esloveno:

»¡Dobro yutro, señorito!«

Fué como recibir un garrotazo en la cabeza. Me tambalearon los pies, cayéronse los mundos ante mi vista y la boca se me hizo amarga. Hubiera querido desaparecer al instante, hundirme en la tierra, tal era mi confusión. ¡Yo hijo de campesino esloveno saludando en alemán, y él, un señor de veras, contestarme en esloveno!

No olvidé nunca aquella lección. Comprendí con cuanta razón se oponía mi padre a que en la calle saludara en alemán. Aquel señor no era alemán, sino un compatriota mío, un esloveno que a pesar de ser persona importane, no se avergonzaba de su idioma materno.

NEZA MAURER

Kozolec

*Odprt sem vsem vetrovom
in ničesar ni,
kar bi želel imeti zase.
Vsako zimo poberkujejo ptiči
po mojem naročju ostanke lanske sreče.
Spomladi čutim,
kako umira rdeča detelja,
in potem pride moj čas:
Pšenica leže v moje naročje.
Vse noči drhtim ob njenem drhtenju
in božanju njenih dolgih res;
dokler je ne odpeljejo.
Jeseni naložijo vame mehko, dišečo otavo —
otožne spomine na minulo poletje
in poslastico živini v zimskih dneh.
Potem me omete sneg
in veter počiva na mojih praznih latah.
Temu edinemu bi rekel:
»Priatelj moj.«*

Izlet v tovarno

A Trip To the Factory

Una visita a la fábrica

Jože: Kje si bil v soboto?
Albert: V soboto sem bil v tovarni Iskra.

Jože: Where were you on Saturday?
Albert: On Saturday I was in the factory Iskra.

Jože: ¿Dónde estuviste el sábado?
Albert: El sábado estuve en la fábrica Iskra.

Jože: Kje je tovarna Iskra?
Albert: Tovarna je v Kranju.

Jože: Where is the Iskra factory?
Albert: The factory is in Kranj.

Jože: ¿Dónde se encuentra la fábrica Iskra?
Albert: Esta fábrica se encuentra en Kranj.

Jože: Ali si šel peš tja?
Albert: Ne, šel sem z avtobusom.

Jože: Did you go there on foot?
Albert: No, I went by bus.

Jože: ¿Allí fuiste a pie?
Albert: No, me fui en autobús.

Jože: Ali si šel sam?
Albert: Ne, nekaj kolegov je bilo z menoj.

Jože: Did you go alone?
Albert: No, some schoolfellows were with me.

Jože: ¿Te has ido solo?
Albert: No, conmigo estaban algunos compañeros.

Jože: Ali je bil Jurij tudi z vami?

Jože: Was George with you too?

Jože: ¿Estaba George también con vosotros?

Albert: Ne, ni bil z nami. Bil je doma, ker mu ni bilo dobro.

Albert: No, he wasn't with us. He was at home, because he didn't feel well.

Albert: No, no estaba con nosotros. El se quedó en casa porque no se sentía bien.

Jože: Kdo je bil pri njem?

Jože: Who was with him?

Jože: ¿Quién se ha quedado con él?

Albert: Sestra je bila pri njem.

Albert: The sister was with him.

Albert: Con él se ha quedado su hermana.

Jože: Kdaj ste bili v tovarni?

Jože: When were you in the factory?

Jože: ¿A qué hora llegasteis a la fábrica?

Albert: Ob desetih smo bili tam.

Albert: At ten o'clock we were there.

Albert: Llegamos allí a las diez.

Jože: Kakšna je tovarna Iskra?

Jože: What is Iskra factory like?

Jože: ¿Cómo es la fábrica Iskra?

Albert: Poslopja so zelo velika. Delavci delajo pri strojih v velikih obratih.

Albert: The buildings are very big. The workers work at the machines in big halls.

Albert: Sus edificios son muy amplios. Los obreros trabajan en las máquinas (colocadas) en grandes talleres.

Jože: Kaj pa delajo v tovarni?

Jože: What do they produce in the factory?

Jože: ¿Qué se produce en la fábrica?

Albert: Izdelujejo električne in finomehanske izdelke.

Albert: They produce electrical and fine-mechanical products.

Albert: (Allí) se producen productos eléctricos y de la mecánica de precisión.

Jože: V katerih oddelkih ste bili?

Jože: In which departments were you?

Jože: ¿En qué departamentos estuvisteis?

Albert: Šli smo skozi vse oddelke, da vidimo delovni proces.

Albert: We went through all departments to see the working process.

Albert: Hemos pasado por todos los departamentos para ver el proceso laboral.

Jože: Kakšni so uslužbenci?

Jože: What are the employees like?

Jože: ¿Cómo son los empleados?

Albert: Delavci in člani uprave so bili zelo prijazni.

Albert: The workers and the members of the management were very kind to us.

Albert: Los obreros y miembros de la dirección han sido muy amables.

Jože: Ali ste bili dolgo v tovarni?

Jože: Were you for a long time in the factory?

Jože: ¿Estuvisteis mucho tiempo en la fábrica?

Albert: Ne, nismo bili dolgo.

Albert: No, we were not there for a long time.

Albert: No, no estuvimos mucho tiempo.

Jože: Ali ste bili zadovoljni z ogledom?

Jože: Were you satisfied with the visit?

Jože: ¿Habeis sido satisfechos con la visita?

Albert: Da, vsi so bili zadovoljni z ogledom.

Albert: Yes, they all were satisfied with the visit.

Albert: Sí, todos han sido satisfechos con la visita.

Pretekli čas glagola »biti« — Past Tense of the verb »to be« — Tiempo pasado del verbo »ser« y »estar«:

Trdilna oblika — Affirmative Form — Forma aseverativa:

Nikalna oblika — Negative Form — Forma negativa:

Vprašalna oblika — Interrogative Form — Forma interrogativa:

Ednina	Množina
sem bil (-a, -o)	smo bili (-e, -a)
si bil	ste bili
je bil	so bili

Ednina	Množina
nisem bil (-a, -o)	nismo bili (-e, -a)
nisi bil	niste bili
ni bil	niso bili

Ednina	Množina
ali sem bil (-a, -o)	ali smo bili (-e, -a)
ali si bil	ali ste bili
ali je bil	ali so bili

**Pretekli čas glagola »iti«
Past Tense of the verb »to go«
Tiempo pasado del verbo »ir«:**

Ednina
sem šel (šla, šlo)
si šel
je šel

Množina
smo šli (šle, šla)
ste šli
so šli

Postavite v nikalno obliko — Put into the negative form — Colocar en la forma negativa:

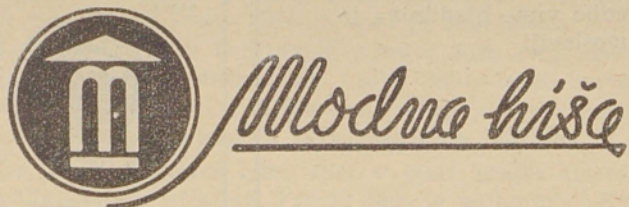
Včeraj je bilo lepo vreme. Lani sem bil doma. Zjutraj je bilo hladno. Bil je pri svojem prijatelju. Vi ste bili dobri učenci. V nedeljo so bili na izletu. Na praznik smo bili v šoli. Bili so na predavanju.

Izpopolnite stavke — Complete the sentences — Completar las oraciones:

Včeraj . . . bil na izletu. Šli . . . domov. Jaz . . . imel čas. Oni . . . bili leni. V nedeljo . . . bili v šoli. Film . . . bil dober. V soboto . . . bilo lepo vreme. Otroci . . . bili veseli. Kje . . . bili včeraj?

Tekstil in konfekcija
za dom, delo ali potovanje

PRODAJNI SERVIS

LJUBLJANA - MARIBOR

Pri plačilu v devizah uživata popust

Vsem našim rojakom v tujini želi dobrodošlico
ob prihodu v domovino in se priporoča kolektiv

HOTEL SLON

Ljubljana, Titova 10

Telefon 2 06 41 do 2 06 45

MALI OGLASI

Domačini in rojaki iz tujine nas večkrat prosijo, da bi v reviji objavili pozdrave sorodnikom in znancem, čestitke, ženitvene ponudbe, ponudbe za prodajo hiš, stanovanj in drugih nepremičnin, za izdajanje sob in stanovanj v najem, poizvedbe in podobno. Zato bomo odslej objavljali tudi MALE OGLASE

Cena malih oglasov je 50 N din ali enakovrednost v drugi valuti za naročila iz inozemstva. Pri obširnejših oglasih bomo za vsako nadaljnjo besedo zaračunali 1 N din ali enakovrednost v drugi valuti

Za objavo fotografije, ki bi jo morda želeli ob oglasu oz. za izdelavo klišeja, je cena:

kliše v velikosti do 50 cm² 26 Ndin
do 100 cm² 33 Ndin
do 200 cm² 46 Ndin

velikost enega kvadratnega centimetra (cm²) je enaka 0,155 kvadratnega palca

Naročniki Rodne grude imajo pri objavi malih oglasov 10 % popusta

MALI OGLASI

MALI OGLASI

proizvaja raznovrstno pločevinasto embalažo za prehrambeno, kemično in farmacevtsko industrijo iz črne, bele in alu-pločevine

Artikle široke potrošnje: kuhinjske škatle, pladnje in razpršilce

 SATURNUS

Dele za avtomobile in kolesa: žaromete vseh vrst in svetilke

Elektrotoplotne aparate: kuhalnike, peči in kaloriferje

Litografirane plošče in eloksirane napisne ploščice

Ljubljana

kovinsko predelovalna
industrija | embalaža
avtoprema

ŽELITE PODARITI VAŠIM SORODNIKOM V JUGOSLAVIJI HLADILNIK - POTEM SAMO

BOSCH

BOSCH s posebno ojačenim strojem, primernim za električno energijo v Jugoslaviji

BOSCH s petletno garancijo za trajnost stroja

BOSCH s tovarniškim servisom v Zagrebu in servisi v Beogradu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu, Skopju in na Rijeki

Vplačilo s čekom ali nakazilom v Nemčijo na:
Deutsche Bank A. G., Filiale Stuttgart,
v korist firme Robert Bosch GmbH Stuttgart

Na nakazilu prosimo za navedbo vrste hladilnika in naslova prejemnika v Jugoslaviji

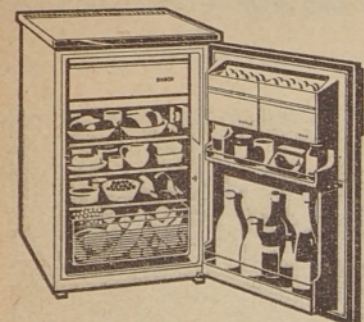
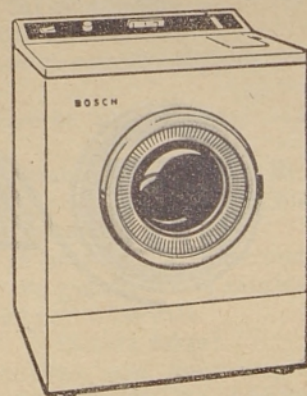
Zahtevajte cene in ponudbo

Dobava promptna s skladišč:

ZASTOPSTVO TUJIH FIRM

avtotehna

ZAGREB, PETRINJSKA 51

LJUBLJANA, TITOVA 25

BEOGRAD, GALSORTHYJEVA 23

AGRO
TEH
NIKA

EXPORT-IMPORT, Ljubljana, Titova 38
s poslovalnicami v Mariboru, Celju in Poreču, prodajalnami nadomestnih delov v Mariboru, Murski Soboti, Ljutomeru ter predstavništvu v Beogradu in Zagrebu

Dobavlja vse vrste kmetijskih strojev in opremo ter njihove nadomestne dele, umetna gnojila in sredstva za varstvo rastlin, opremo za kletarstvo, mlekarstvo, proizvodnjo brezalkoholnih pijač in močnih krmil

Strokovna služba daje nasvete za nakup in uporabo vsega blaga, ki ga dobavlja Agrotehnika

Prodaja industrijskega blaga za devizna sredstva

KADAR BOŠ TI VANDRAT ŠEL, PRIDI NAM POVEDAT...

VERA VALENCI

Pokukajmo malo v ta in oni slovenski dom tam daleč preko naših meja, in še dalj preko oceana. Jože v severni Franciji je pravkar zalepil kuverto, v katero je vtaknil sto frankov. Na kuverti piše »za počitnice v Šmarjeških Toplicah«. Albinca v Nemčiji se prepira z možem Janezom: »To bo pa za domov!« »K vragu,« rentaći Janez in odšteva marke od svoje plače, »saj imava tukaj svoj dom.« Triletni sinko ugovarja: »Ja, domov, domov, k stari mami bomo šli!« In spet je zapečaten ena kuverta. »Letos pojdemo v Dubrovnik«, pravi Jože svoji mami v Holandiji. »Sorodnike obiskujemo vsako leto, letos bomo pa pogledali malo dalje od naše rodne vasi.« »Prav,« pravi mama in odnese čedno vsotico na kupček za počitnice na Jadranu.

»Hello, Jennie, pojdeš letos spet v stari kraj?« telefonira Frank iz Clevelanda. »Najbrž, Frank, tam je najlepše!« »Kaj le počneš tam skoraj vsako leto? Saj bi tudi jaz šel, dolgo let že skrivam kupček dolarjev na ta račun, a ne vem, kaj bom tam. Domačih ni več, a me kljub temu nekaj vleče v rodno vas. Ali ne bo dolgčas, Jennie?« Jennie se zasmije onstran žice, tako čudno zasmije, da je Franka sram. V trenutku se spomni številnih prijetnih ur, ki jih je preživel ob kramljanju z Jennie, z Žanijem, z Mikom, z Mary in drugimi, ki so prejšnja leta bili na obisku v Jugoslaviji. Koliko lepega so vedeli povedati in Frank ne razmišlja več.

Prijave pri potovalnih agencijah se kopičijo, pripravljajo se kovčki in v sreih tisočev Slovencev po svetu vlada sladki nemir: še mesec, dva, pa bom spet doma. In tu in tam kdo pomisli, kaj bom počel ves ta čas? Saj se ne bom več znašel po tolikih letih.

Dve sliki z naših prijetnih, veselih izletov po domači deželi. Katere kraje bomo obiskali na teh izletih letos, preberite na drugi strani barvnega vložka. Čimprej se prijavite, čim več nas bo, tem bolj bo prijetno!

Ljubi Frank in Joe in Martin in še ti in ti: Kadar boš ti vandrat šel, pridi nam povedat! Da, nam. Ko boš prišel v Jugoslavijo, pridi najprej na Slovensko izseljensko matico v Ljubljani, na Cankarjevi cesti številka 1, drugo nadstropje. Petnajst let je od takrat, ko so predstavniki Slovenske izseljenske matice sprejeli na obmejni postaji v Sežani, po vojni, prvo organizirano skupino obiskovalcev iz Amerike. Takrat se je nekdo, ko je izstopil iz vlaka, sklonil in poljubil prah na železniški postaji. »Kaj počnete,« smo ga vprašali. »Poljubljam rodno zemljo,« je odgovoril rojak iz ZDA. In, če kdaj, smo takrat globoko, neizbrisno čutili, kaj pomeni našemu človeku v tujini — domovina.

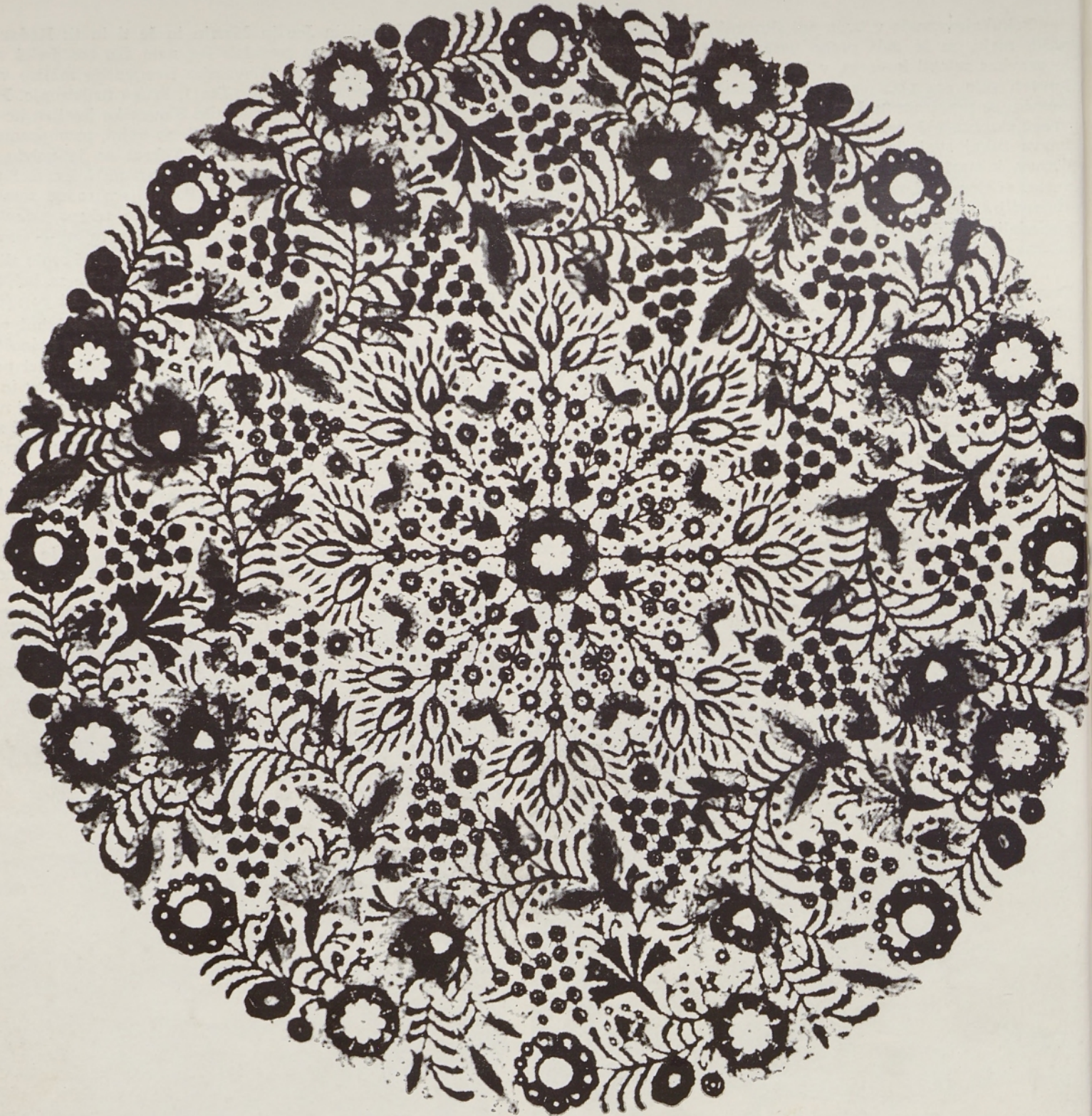
Pridi nam povedat, rojak, rojakinja ko obiščeš svojo ali svojih staršev domovino. Morda si v dolgih letih borbe za boljši kruh pozabil domače stezice? Pridi, pa te bomo povedli po njih.

Petnajst let že organiziramo z našimi turističnimi podjetji izlete po Sloveniji in Jugoslaviji. Odzivi so vsa leta polnoštevili, za čudo, tudi v zadnjih letih, ko rojaki — obiskovalci potujejo po domovini s privatnimi avtomobili svojih sorodnikov in znancev. Sicer pa ni tako čudno, človek je družabno bitje. Kaj ni lepše potovati v številni prijetni družbi? Več ljudi, več ve, več zna. In končno pri organiziranem potovanju vam ni potrebno skrbeti za prenočišče, prehrano, za tolmačenje zanimivosti posameznih krajev, za razvedrilo in vse drugo. Za vse to in vse vaše osebne želje pri skupinskih izletih poskrbi vodič turističnega podjetja in Slovenske izseljenske matice.

Letos ob petnajstletnici svojega delovanja, se je Slovenska izseljenska matica še posebno skrbno pripravila na sezono.

*Naše ročno izdelane čipke
so po svoji lepoti zelo znane
in iskane po vsem svetu*

Rodno grudo pošiljamo v 42 dežel po svetu